

A
NAGYVÁRADI KIR.
KATH. JOGAKADÉMIA
ALMANACHJA

AZ 1905—1906. TANÉVRŐL.

KÖZLI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

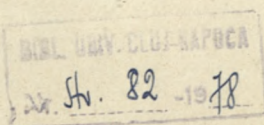
AZ IGAZGATÓ.

HARMINCZKETEDIK ÉVFOLYAM.

SZENT LÁSZLÓ NYOMDA NAGYVÁRADON.

1906.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTÉS.

A nagyváradi kir. akadémiát b. e. Mária Terézia alapította az 1780-ik évben. Eleintén ugyan csak a bölcsészeti szakma volt ezen akadémián képviselve, de már 1788. évi június hó 17-én kormányrendelet által két évfolyamú jogi fakultással kibővítettett, mely évfolyamok közül az első 1788. szept. 1-én, a második 1789. évi szeptember 1-én nyitotta meg.

1855-ben a tanintézet cs. kir. jogakadémia neve alatt három évfolyamú jogtanodává szerveztetett, mindazonáltal a jogvégzeteket csak kivételesen bocsátották, még pedig 4 egyetemi félév utánpótlása mellett, a jogi szigorlatokra. A tannyelv német volt. A bölcsészeti tanfolyam pedig még 1850-ben a helybeli pre-montrei főgymnasiumba, mint ennek a 7. és 8. osztálya, beolvasztatott.

1861-ben ismét a magyar tannyelv hozatott be, 1867-ben újabb ideiglenes szervezetet nyert az intézet, végre 1874-ben az azon évi május hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározással *a két magyar egyetem jogi karával egyenjogú, négy évfolyamú teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát* át, melynek végeztével a jogtanulók közvetlenül, azaz minden utánpótlás nélkül, de csak egyetemen, jogszigorlatokra bocsáttának.

1889. évi március hó 17-én az intézet *százados fennállásának jubileumát* ünnepelte meg.

Jelenleg a nagyváradi kir. jog- és államtudományi karánál következő nyolcz tanszék van rendszeresítve u. m. : 1. a római jogra, 2. a jogbölcsészetre és büntető jogra, 3. a nemzetgazdaságtan-, pénzügytanra és a magyar pénzügyi törvényekre, 4. a magyar és osztrák magánjogra, 5. a peres és perenkívüli eljárásra, váltó- és kereskedelmi jogra, 6. a statisztikára és a magyar közigazgatási jogra, 7. a jogtörténetre és egyházi jogra, 8. a politikára, a magyar közjogra s a jog- és államtudományokba való általános bevezetésre. Ezen kívül előadatnak még a bányá- és tételes nemzetközi jog,

a bölcsészeti erkölcsstan, a művelődéstörténet, az egyetemes-történet legújabbkori része, az államszámviteltan, a törvénytörvény-széki orvostan és a közegészségügy.

Az intézet a kath. tanulmányi alapból tartatik fenn.

II. A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR SZEMÉLYZETE.

Igazgató :

Dr. *Bozóky Alajos*, kir. tanácsos, képesített egyetemi magántanár, a római jog nyilván rendes tanára, az I. alapvizsgálati és a jog- és államtudományi államvizsgálati bizottságoknak tagja, Nagyvárad város törvényhatósági és jogügyi bizottságának, a m. jogászgyűlés állandó bizottságának, a biharmegyei régészeti és történelmi egyesület és a nagyváradi jogász-egyesület, a Sz.-István társulat választmányának és irodalmi osztályának tagja, a budapesti t. egyetemi központi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának és a nagyváradi Szigligeti-Társaság tiszteletbeli tagja, Olaszi, Lukács György-utca, 23. sz. a.

Nyilvános rendes tanárok :

Dr. *Molnár Imre*, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdaság, pénzügytan és a m. pénzügyi törvényismе és a tétel nélküli nemzetközi jognak ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottságnak é. i. h. elnöke, a II. alapvizsgálati bizottság tagja, Nagyvárad város hegyközségének elnöke, törvényhatósági, jogügyi, pénzügyi, szépművészeti és közlekedésügyi bizottságának és központi választmányának tagja, a szőlősgazdák országos egyesületének alelnöke. Szigligeti-utca, saját házában.

Dr. *Persz Adolf*, sz. sz. m. m. bölcsész- és jogtudor, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a jogtörténet és egyházi jog ny. r. tanára, az államszámviteltan magántanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság é. i. elnöke, az I. alap és a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak tagja. Szaniszló-utca, 60. sz. a. Meghalt 1906. május 31.

Köröstarjáni Dr. *Hoványi Gyula*, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcsészeti és büntető jognak ny. r. tanára, a II. alapvizsgálati bizottság és a jogtudományi

államvizsgáló bizottság e. i. elnöke, akadémiai könyvtárnok, Nagyvárad város törvényhatósági, ~~jogügyi, pénzügyi, gyámhatósági, valamint a nagyvárad felső kereskedelmi iskola felügyelő bizottságának, árvaházi felügyelő bizottságának és a községi tanács választott tagja, a Szent-István Társulat és az országos Pázmány-egyesület rendes tagja, a nagyvárad jogász-egylet és a Szigligeti-Társaság, valamint a nagyvárad Katholikus Kör választmányának tagja, kath. autonómiai kongresszusi képviselő ~~...~~ Olaszi, Kórház-utca, 4. sz. a. Saját házában.~~

Dr. *Szolcsányi Hugó*, képesített egyetemi magántanár, a statisztika és m. közigazgatási jognak ny. r. tanára, a I. alap és a két államtudományi államvizsgáló bizottságok tagja. Olaszi, Sal Ferenc-utca, 17. sz. a. Meghalt 1906. márcz. 24.

Dr. *Ágoston Péter*, okleveles bíró, képesített egyetemi magántanár, a magyar és osztrák magánjog s a magyar bányajognak ny. r. tanára, az I. alapvizsgáló bizottságának e. i. elnöke s a jogtudományi államvizsgáló bizottság tagja, a nagyvárad jogászegylet titkára. Olaszi, Fő-utca, 7. sz. a.

Dr. *Mártonffy Marczel* ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a peres és perenkívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. r. tanára, az I. alap- és a jogtudományi államvizsgáló bizottságok tagja. Ujváros, Vámház-utca 12.

Nyilvános rendkívüli tanár:

Dr. *Kiss Géza*, az encyclopaedia. magyar közjog és politika ny. rk. tanára, a II. alap és az államtudományi, államvizsgáló bizottság tagja, a kar jegyzője. Olaszi, Sal-Ferenc-utca.

Magántanárok:

Dr. *Károly Irén*, premontrei kanonokrendű áldozár, képesített főgymnasiumi ny. r. tanár, a bölcsészeti erkölcsan magántanára, a magyar matematikai és fizikai társulat alelnöke. Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

Dr. *Némethy Gyula*, nagyvárad egyházmegyei áldozó pap, theologiai ny. r. tanár, a budapesti m. k. t. egyetem theologiai karának bekebelezett tagja, a művelődéstörténet magántanára, az államtudományi államvizsgáló bizottság kültagja, szentszéki bíró, a Műemlékek orsz. bizottságának levelező tagja, a biharmegyei történelmi és régészeti egylet muzeumának öre. Seminarium.

Dr. *Baróthy Ákos*, Nagyvárad város t. főorvosa, a törvényszéki orvostan és közegészségtan m. t. Olaszi, Fő-utca

Hitszónok :

Dr. *Némethy Gyula*, (lásd fentebb.)

Könyvtárnok :

Dr. *Hoványi Gyula*, (lásd fentebb.)

Hivatalszolga :

Kertész István, az akadémiai épületben.

III. VIZSGÁLATI BIZOTTSÁGOK.

Megerősítették a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1905. júl. 14. 55630. sz. rendeletével.

I. Alapvizsgálati bizottság :

Elnöke: Dr. *Ágoston Péter*, h. elnök: Dr. *Persz Adolf*, tagjai: Dr. *Bozóky Alajos*, Dr. *Persz Adolf*, Dr. *Mártonffy Marczel*.

II. Alapvizsgálati bizottság :

Elnöke: Dr. *Hoványi Gyula*, h. elnök: Dr. *Szolcsányi Hugó*, tagjai: Dr. *Molnár Imre*, Dr. *Szolcsányi Hugó*, Dr. *Kiss Géza*.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság :

Elnöke: Dr. *Hoványi Gyula*, h. elnök: Dr. *Ágoston Péter*, beltagjai: Dr. *Bozóky Alajos*, Dr. *Persz Adolf*, Dr. *Szolcsányi Hugó*, Dr. *Ágoston Péter*, Dr. *Mártonffy Marczel*.

Kültagjai :

Dr. *Berkovits Ferenc*, h. ügyvéd,
Czvek Kálmán, kir. táblai bíró,
Dobosfy Alajos, kir. kuriai bíró,
Hlatky Endre, h. ügyvéd, az ügyvédi kamara elnöke.
 Dr. *Imrik Péter*, kir. táblai bíró.
Medvigy Mihály, kir. táblai tanácselnök,
Nesztor József, h. ügyvéd.
 Dr. *Plopu György*, kir. táblai bíró.
Rádl Ödön, h. ügyvéd,
Sável Kálmán, a kir. tábla elnöke.

Államtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. *Persz Adolf*, h. elnöke: Dr. *Molnár Imre*, beltagjai: Dr. *Bozóky Alajos*, Dr. *Molnár Imre*, Dr. *Szolcsányi Hugó*, Dr. *Hoványi Gyula*, Dr. *Kiss Géza*.

Kü l t a g j a i:

Andrássy János, nvárad i. sz. kanonok, sz.-széki ülnök.
 Dr. *Beöthy László*, Biharmegye volt főispánja.
Bunyitay Vincze, nagyvárad i. sz. kanonok, a m. t. akademia i. tagja.
Darvassy Endre, kir. tanácsos, ny. pénzügyigazgató.
 Dr. *Némethy Gyula*, theol. tanár, akad. mtanár és hit-szónok.
Papp János, ny. megyei főjegyző, nvárad belényes vas-kóhi vasuti igazgató.
Papp Miklós, kir. tanácsos, m. kir. pénzügyigazgató.
Sal Ferencz, a vaskorona rend lovagja, kir. tanácsos, Nagyvárad város ny. polgármestere.
 Dr. *Tisza István* gróf, Biharmegye that. biz. tagja. orsz. képviselő.

IV. AZ 1905—906. TANÉV TÖRTÉNETE.

Az idei tanévet 1905. évi szeptember 15-én nyitottuk meg a szokott ünnepélyességgel.

D. e. 10 órakor az akademiai ifjuság, élén a tanári karral, a premontrei templomban Veni Sancté-ra ment. A misét dr. *Némethy Gyula* akademiai hitszónok mondotta. Azután mindnyájan az akademia disztermébe vonultak a tulajdonképeni tanév-megnyitó ünnepélyre. Ez alkalommal is a helybeli társadalom több kiváló tagja tisztelte meg akademiainkat megjelenésével, u. m. *Fetser Antal* felszentelt püspök és dr. *Karsch Lollion* kanonok, dr. *Imrik Péter* kir. táblai bíró, dr. *Mártonffy Bogdán* és dr. *Krüger Aladár* ügyvédek és mások.

Mindenekelőtt Dr. *Bozóky* Alajos, kir. tanácsos, igazgató lépett az emelvényre s a következő megnyitó beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt Tanári Kar!

Szeretett Akadémiai Ifjúság!

Legyenek üdvözölve! Tárt karokkal fogadja Önöket Alma Materünk, nem csupán komoly tanítóként, hanem egyszersem szerető anyaként is. Családi a mi kölcsönös viszonyunk, mert szeretet és nem önzés annak az alapja. Rajta leszünk, hogy ezentúl is ilyen maradjon. Minek is történék le a kipróbált útunkról, a mikor már tapasztalásból tudjuk, hogy az célhoz vezet, holott ugyanezt egyáltalában nem mondhatjuk azokról az új ösvényekről, melyekre hogy réalépjünk, az utóbbi években oly annyira nógatnak, mivel-hogy ezeken sokkal gyorsabban és biztosabban juthatni el az általános emberi boldogsághoz (!)

Önök, ifjú barátim! abban a reményben keresték föl a tudományok eme csarnokait, hogy itt mindazt föllelik, a mire szükségük van, hogy komolyan foghassanak majd hozzá életfeladataik megoldásához. Nekünk tanáraiknak pedig gondunk lesz reá, hogy ebben a reményökben ne csalatkozzanak, de azonfölül arra is, hogy a midőn ettől a felsőbb tanintézettől búcsut mondanak, kellően felvértezve léphessenek ki a porondra.

Nehéz idöket élünk! Társadalmunkat forró láz gyötri. Közéletünk szálai össze-vissza vannak kuszálva. Az emberek mintha félnének az egymással való érintkezéstől. A talaj mintha süppedne lábunk alatt. A munka mintha nélkülöznék a szükséges támasztékot, a törvényes intézményekbe vetett bizalmat. Az életért folytatott mindennapi küzdelem, mintha valami nagy fordulatot várna. Szóval kizökentünk a rendes kerékvágásból. Érezzük, hogy ezek a mai állapotok tarthatatlanok és hogy rajtok valamiképen segíteni kell, de hiányzik még bennünk a kellő tetterő, hogy bajainkat, melyekbe lépten-nyomon belebotlunk, gyökeresen meggyógyítani próbáljuk.

És ép ilyen válságos idökbe esik Önöknek akadémiai kurzusa. Még nem pattant le Önökről ifjú koruk zománcza, voltaképen még rá sem léptek önválasztotta életpályájokra és már is szemben találják magokat ilyen zürzavarrai. Kétszeres szükségök van tehát igazán önzetlen mentorokra, kiknek útmutatása mellett a szírtüket kikerülve a biztos révbe evezhessenek.

Hallgassák meg tehát rövid intelmeimet, a melyekkel az új tanévünket inaugurálni kívánom.

A legkomolyabb meggyőződéseim alapján állítom és hirdetem, hogy a jelen bajaink okát túlnyomó részben a *hazaszeretet csökkenésében* és azokban a törekvésekben kell keresnünk, melyek a hazaszeretet csökkenését közöttünk részint előidézik, részint előmozdítják. Idáig a magyar világszerte híres volt önzetlen hazaszeretetről, melyet benne az elmúlt idők hagyományai ébresztettek, gondosan ápoltak és a századok viszontagságai daczára fentartottak. Még a legádázabb pártviszályok sem voltak képesek kebeléből a hazaszeretet fennen lobogó lángját kioltani, sőt a midőn a hazát veszély fenyegette, legott elnémult minden pártszenvédeley és az egész nemzetet egyetlen vágy lelkesítette: elhárítani a hazáról a veszedelmet! Semmi sem egyesítette és füzte egymáshoz szorosabban a lelkeket, mint a hazaszeretet. A hazának áldozta fel mindenkor a magyar életét, szabadságát, vagyónát, minden szellemi tehetségét. Értéke csak annak volt előtte, a mi bizonyos vonatkozásban állott a hazához. Ámbár nemzedék nemzedékre következik, a hazának változatlanannak kell maradnia, a késő unokáknak nem szabad az ősök vérében szerzett hazát elveszteniök vagy bármit is elkövetniök, a mi által a hazát koczkára tennék. Nem érdemi meg, hogy közöttünk éljen, a ki nem a haza fölvirulását óhajtja és ahhoz maga is hozzá nem járul! Hiszen koszorús költőnk az egész nemzet közérzését fejezte ki, midőn lelkesültségében fölkiáltott:

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt éined, halnod kell!

Hazaszeretetünk tiltja, hogy bármely kedvező vagy mostoha sorsunk miatt magát a hazát feladjuk, elhagyjuk, eláruljuk. Gyökertünk a szülőföldünkben, életünk sorsa a haza sorsához van kötve. A hazaszeretet a mi vezéricsillagunk, ez irányítja lépteinket, összes munkálkodásunkat, érzelmeinket, cselekedeteinket, mindent, a mit teszünk, a hazáért tesszük, a hazaszeretetről merítjük erőnket, melyet megint csak a szeretett haza boldogítására fordítunk és minél nehezebbek és számosabbak küzdelmeink, melyeket a hazáért magunkra kell vállalnunk és végig küzdenünk, annál drágább, annál édesebb, annál megbecsülhetlenebb nekünk a haza.

Nevezék bár ezt a röviden vázolt hazaszeretetet monopoliumnak, (már ez a kifejezés is eléggé jellemző), a haza-

szeretetből nem engedünk lealkudni semmit, a hazaszeretet egyetlen szóval kifejezi a mi egész programmunkat, a mivel azt akarjuk mondani, hogy tudományunkat is a hazaszeretet fuvalmának kell átlengenie, tudományunknak is a hazát kell szolgálnia, mert ha nem szolgál neki, hanem ép ellenkezőleg alapjait megingatja, akkor föltétlenül káros, mert nem megszilárdítására törekszik, hanem szétbontására spekulál. Ez korántsem egyéni nézetem, hanem minden hazafiasan gondolkodó embernek meggyőződése, nem csak nálunk, hanem a külföldön is.

Ime egy kiváló tudósunk, *Beöthy Zsolt*, budapesti t. egyetemi tanár, ép a közelmúlt napokban kárhoztatta az országos középiskolai tanáregyesületnek Pécsen tartott idei nagy gyűlésén azt az irányzatosságot és hevedséget, melylyel nemrégén a Társadalomtudományi Társaság kebelében az „életre nevelés“ jelszava alatt illették oktatásunknak éppen azokat a mozzanatait, melyekben nemzeti jelleme és jelentősége jut kifejezésre, mintha idáig nem az életre neveltük volna az ifjúságot. A történelemnek ethikai nevelő értékére is bizalmatlanul, sőt ellenérzéssel tekintenek, ugymond, (a reformerek), holott az oktatásnak éppen történeti szelleme az, mely általában véve a műveltség komolyságától épp oly elválaszthatatlan, mint nemzeti jelentőségétől. Pedig az ellenkező felfogás és szellem *aligha nevelhet olyan magyar nemzedéket, melynek műveltsége ne csak egyéni boldogulásának alapjául szolgálhasson, hanem biztos zálogául a nemzeti boldogulásnak* és az erre irányuló közös munkának.* Nekik a történelem haszontalan lim-lom, melynek tanítási ideje alatt az ifjúság sokkal hasznosabb dolgokat tanulhatna (!)

Ki hallott valaha olyat, hogy az új irány előharczosai a hazafiságot *föltételhez* kötik, mondván, hogy ők is szeretik a hazát, ha ez nekik munkát és jólétet biztosít, ellenkező esetben semmi sem köti őket a hazához! Tehát ubi bene, ibi patria! Az utilitarismus elve a legvisszataszítóbb formában. Hát akkor menjenek ezek az emberek hazaszeretet tanulni a lappokhoz és eszkimókhoz, kik a legmostohább éghajlati viszonyok daczára is ragaszkodnak a hazájukhoz. Avagy a hazaszeretet sem lenne egyéb merő üzletnél?! Hogyan számítson a haza az ilyen gondolkozású fiai vagy polgárai önfeláldozására! Hiszen ezek sem nem fiai, sem nem polgárai, mert absolute semmiféle fogékonyságuk sincs azon erkölcsi tulajdonok iránt sem, a melyek a hazaszeretetben benfoglaltatnak, nekik nemcsak hogy hazájuk nincs, hanem

* Budapesti Hirlap 1905. évi 182. sz.

Istenök sincs, egyedül az *önzés* (s ebből nem is csinálnak titkot) az a mozgató erő, mely őket hajtja, mint az oktan állatot, mely, ha a füvet az egyik helyen lerágta, odább megy más legelőt keresni.

Franciaországban a haladók merészsége már annyira ment, hogy egyik képviselőjük a parlamentben nyíltan hirdette, hogy mivel ők hazátlanok s így semmi sem köti őket Franciaországhoz, egy esetleges háboruban, melyben Franciaország megtámadtatnék, megtagadnák a katonai szolgálatot. Ezek tehát még inkább érdemlik megvetésünket, mint a kikről a mi halhatatlan Petőfink igaz, hogy nagyon válságos időben mondá:

Sehonnai bitang ember,
A ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete!

De már Franciaországban is tudatára ébrednek, hogy a *nemzetköziség* terjesztésének gátat kell vetni, jó lehet épp onnét indult ki ez az immár vészthozóvá fajult mozgalom. Tudósok és írók, államférfiak és művészek örül állanak az iskola ajtajába, hogy megakadályozzák a nemzetköziségnek a fogékony ifjú lélekbe való behatolását, vagy ha ez itt-ott már megtörtént volna, lángoló pallossal onnan ismét kiűzzék. Nem régen *Lavisse* Ernő, a nagy tudós, a fővárosból lerándult a vidékre Eonvion-en Thiérarche szülővároskájába, hogy jelen legyen a községi iskola tanév berekesztő ünnepélyén s ez alkalommal egy ragyogó beszédet intézett a gyermekekhez a hazaszeretetről: A hazát szolgálni annyi, mint az emberiséget szolgálni azon a helyen, hova születésünk rendelt. S ha így érezték saját hazátok iránt, akkor tisztelni fogjátok mások hazáját is. És szeretni fogjátok hazátokat ha másként is, de nem kevésbé, mint őséitek: ösztönszerűleg, de észszel is. Természetes érzésünk ébren tartja bennünk a kegyeletet apáink iránt, a nélkül, hogy vakon utánoznók őket. Azt mondhatnátok, merő véletlen, hogy franciának születtem, ép úgy szülehettem volna Angliában, Német- vagy Oroszországban; embernek születtem elsőtül s az emberiséghez akarok tartozni. De én erre azt felelem: *emberiség!* az nincs, az csak egy nagy és szép eszme, de nem való dolog. Hogy cselekedhessetek, helyhez vagytok kötve. *Nem szolgálhattok az emberiségnek másképp, csak a haza közvetítésével!* Nyugodtan szerethetitek e hazát, s többre tarthatjátok minden másnál, mert erős és igazságos; mert demokratikus törvényei mindenkit emberméltóságra emelnek. Legyen is erős a szabad-

ság által, maradjon hajthatatlan a haladás útján, tisztelje mindenkinek vallásos meggyőződését és legyen mindnyájunk közös kincse. Legyen erős fegyvereiben, hogy biztosíthassa polgári békéjét. S az idők végtelenében is lobogjon büszkén a francia zászló egy szabad és mások szabadságát tisztelő nép szent symboluma.*

Brüsszelben is ép a minap az interparlamentáris konferencián élénken kiemelték a hazaszeretetet Belgium függetlensége kivívásának 75. évfordulója alkalmából.

A német császár nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, a hol a nemzetét hazaszeretetre buzdíthatja és fejedelmi szótának van is nagy hatása.

Tehát ne engedjék magokat ifjú barátim már az anyajezellel magokba szivott hazaszeretetőktől új theoriák által eltántoríttatni, ne adjanak hitelt azoknak, a kik azt hirdetik, hogy a mi alkotmányunk, a mi intézményeink, a mi egész társadalmunk idejüket múlták és gyökeres reformra szorulnak a nemzetköziség szellemében. Mert ez a nemzetköziség agyrém, utópia, elérhetetlen, de szerencsére teljesen fölösleges ábránd. Maradjunk csak hazánkat önfeláldozással szerető magyarok, kik össze tudjuk egyeztetni a kulturális haladás „igazi“ követelményeit a mi nemzeti sajátosságainkkal, de soha sem fogjuk magunkat odáig ragadtatni, hogy egy-egy állítólagos „vivmány“ kedvéért megtagadjuk a mi hazánkat. Nem vagyunk és nem is akarunk kozmopoliták lenni, de azért a mi lobogónkon is a haladás jelszava áll, értve alatta a mi magyarságunkkal összeforrott haladást, mert csak így óvhatjuk és menthetjük meg nemzeti létünket. Gáncs nem érhet ezért bennünket, csak dicséret, sőt erre sem tartunk számot, ha cserébe magyarságunk megtagadását követelik mi tőlünk.

Úgy hiszem, hogy sikerült Önöket, ifju barátim! meggyőzni arról, hogy minden közéleti tevékenységünknek a hazaszeretetből kell kiindulnia s ugyanoda kell visszavezetnie. Tanúlniok, magokat kiművelniök is hazaszeretetből kell Önöknek. De a hazaszeretet, jobban mint bármi más tekintet, kintartásra is büzdítja Önöket, mert az a tudat, hogy maholnap magok is a hazának, a közügynek fognak tudásukkal és ismereteikkel szolgálni. mindenkép lélekemelő s a mellett folytonos is, nem engedi Önöket ellankadni, hanem egyre ösztökéli, hogy a becsvágyuknak megfelelő czélt valóban is elérhessék.

A jó hazafi, ki a hazaszeretetet nem csak üres szólamként hordja ajkain, hanem akinek úgyszólván egész lelkét át-

* Budapesti Hirlap, 1906. évi 228. sz.

hatja a hazaszeretetet, egyszersmind tisztelni, megbecsülni és gyakorolni fogja mindazokat az erényeket, a melyek a hazafiságtól elválhatalanok, névszerint, a törvények iránti rendületlen tiszteletet, a szívébe oltott vallás-erkölcsi érzületet, a tántoríthatatlan hüséget koronás királya iránt, a feltétlen igazságot, úgy önmagával, mint másokkal szemben, a méltányosságot és meleg részvétet a sorsüldözöte szerencsétlen ember-társai iránt és gondosan kerülni fogja mindazt, a mi a közmíveltséggel, a kifogástalan korrekt magatartással összeegyeztethetetlen.

Ezen sokoldalú egyéni és társadalmi kötelességek pontos és lelkiismeretes teljesítését fokozottabb mértékben kell, hogy megmutassák épen a jogászok, a kiknek élethivatása a nemzet szükségleteinek a haladott korszellemhez képest alkotandó törvények és jogszabályok által való kielégítése, már meglévő kulturális intézményeinek korszerű fejlesztése és mindenek fölött a békés együttélést biztosító társadalmi rendfentartása által. Ujjonnan felmerülő eszmék, ha azok valóban üdvöseknek mutatkoznak, csakis törvényes eszközökkel való-sítandók meg, az erőszakot jogász nem pártolhatja, nem tanácsolhatja, alkalmazásához sem közreműködését, sem beleegyezését nem adhatja anélkül, hogy legott meg nem szünnék jogász lenni. Azt a morális erőt, melyet a törvényes alaphoz való föltétlen ragaszkodás a jogásznak kölcsönöz, semmi szín alatt sem lehet neki feladnia, akármilyen szerepben találják őt azok a körülmények, melyek őt erre nógatnák, mert abban a perczen a jogbiztonságot, a mely pedig az állam elsőrendü feladata, a jogbizonytalanság váltaná fel. Még maga az államhatalom sem követhet el semmiféle nyilvánvaló törvénytelenséget, mert erre nincs felhatalmazva.

Ezeknek az igazságoknak megismerése a legközelebbi czélja akadémiái tanulmányaiknak, melyek az összes jog-és államtudományokra kiterjednek. Meg fognak itt ismerkedni a joggal, de a politikával is, látni fogják a kétféle tudomány közötti kardinális különbséget, ki fog Önök előtt bontakozni az állami szervezet és csak azután lesz Önöknek fogalmuk a jogász hivatásáról.

Biztosítom Önöket, hogy a tanítás, melyben itt részesülnek, a tudomány színvonalán fog állani, tehát nyugodt lélekkel követhetik útmutatásainkat. Ne tartsanak holmi sötét reakziótól, a melylyel Önöket bizonyos oldalról megijesztik, rövidesen meg fognak arról győződni, hogy mindez csak vak lárma volt. De persze ez csak akkor fog bekövetkezni, ha már birtokában lesznek azoknak az ismereteknek, melyek nélkül az önálló bírálat lehetősége ki van zárva.

Fel tehát a munkára, fogjanak hozzá szerényen, használják fel a kiképeztetésükre szánt időt, szerezzenek magoknak minél alaposabb tudományos ismereteket, hogy annak idején a mi magyar hazánk felvirágoztatásán minél sikeresebben dolgozhassanak!

És ezzel az 1905—1906. tanévet megnyitom.

* * *

Ezután Dr. *Mártonffy Marcel* ny. r. jogtanár, a következő értekezést olvasta föl:

A kereskedelmi jog különválásáról.

A kereskedelmi jog történetének nagynevű megalapítója, Goldschmidt, nagy művében „A kereskedelmi jog egyetemes története”-ben, ott ahol a kereskedelmi jog különválásának belső és történelmi okait kutatja, a következő nagyfontosságú tételt állítja fel:

„A kereskedelmi jog az általános magánjoggal szemben az uttörő reformszerepét tölti be. Kifejlődve a gazdaságilag legjáratosabb és legszélesebb látókörű néposztályok (nagyiparosok, nagykereskedők, pénzügyi hatalmasságok) túlnyomó és uralkodó befolyása alatt, mindig megvan benne a hajlandóság, hogy az általános magánjogot saját elveivel áttörje s mint-hogy ezáltal abban felolvad, saját körét jelentékenyen megszükitse.“¹

És csakugyan, a kereskedelmi jognak a legujabb időkig haladó történelme az általános magánjog és a kereskedelmi jog között folyó, évszázadok óta tartó, küzdelmet mutatja fel.

Joggal mutat reá Cosack², hogy e küzdelemben az újabb korban a kereskedelmi jognak bizonyos visszafejlődése constatálható. A kereskedelmi jog, az ált. magánjog eszméire állandóan befolyást gyakorolván, ez utóbbiban a forgalom szükségleteinek nyomása alatt nagyon is megvan a hajlandóság arra, hogy a kereskedelmi jog elveit kisajátítsa, azokat percipiálja, minnek természetzerű következménye lesz az, hogy a kereskedelmi jog jelentőségében hátrébb vonul.

Ha végig tekintünk az újabbkori magánjogi kondifikációk alkotásain, különösen a német polg. törvénykönyvön és a magyar tervezeten, azt fogjuk találni, hogy a kereskedelmi

¹ Goldschmidt: Universal Geschichte des Handelsrechts. Stuttgart. Encke. 11. I.

² Lehrbuch des H. R. 5. kiad. 7. I.

jognak az általános magánjogra gyakorolt ez a behatása, amelyet általában a magánjog commercializálódásának nevezünk, a következő irányokban érvényesül:

Első sorban kifejezést nyer abban, hogy az ált. magánjog olyan jogszabályokat vesz föl keretébe, melyek eredetileg a kereskedelmi jog rendszerében fejlődtek ki, illetve ott nyertek első ízben elismertetést. Az ez irányban érvényesülő behatások ismét kétfélék. Vannak olyanok, amelyek akként érvényesülnek, hogy az általános magánjog saját, eminenter civiljogi szabályait a kereskedelmi forgalomban kifejlődött jogelvekhez képest tovább fejleszti, illetve azokhoz képest módosítja, ha azokat nem is teszi feltétlenül magáévá. Ezt a behatást különösen a T. egyesületi és társasági jogán észlelhetjük, mert amíg az előbbinek jogi szabályozása egészen közel hozza azt, már érve a jogképes egyesületet a r. társasági formában, addig a T. társasági joga a Gesellschaft zur gesammten Hand eszméjének megvalósításával a római jog societását olyformán alakította át, hogy az új alakzat jogi struktúrája, különösen jogképesség tekintetében, a kereskedelmi jog közkereseti társaságáénak felel meg³. — Az ingerencia e főcsoportjának második alcsoportjába oly behatások sorozhatók be, amelyeknek érvényesülése folytán az általános magánjog a kereskedelmi jognak saját elveitől eltérő és esetleg újabb eszméit feltétlenül átveszi. Ide sorozhatjuk majdnem egészében a T. egész kötelmi jogát, a melynek különösen az ügyletkötés általános tanaira és a vételre vonatkozó szabályai teljesen kereskedelmi jogi eszmékkel vannak saturálva.

E két módozaton kívül tagadhatatlanok az újabb magánjogi jogrendszerekben, bár szórványosan előforduló azok a jelenségek, melyek azt mutatják, hogy a magánjogi codexek e behatások alatt nem is állanak meg azon a ponton, ahol a kereskedelmi jogfejlődés lezáródik, hanem nem riadnak vissza attól sem, hogy a hiteljogok által kiépített jogelveket tovább fejlesszék és ezáltal azok rendszerén néha túl is mennek. Classikus példái e folyamatnak a T. 629., 769. és 804. §§-ai, amelyek a K. T. 299. §-ban lefektetett és a dologi jogok jóhiszemű szerzésére vonatkozó, de a szerzésnek csupán egyetlen speciális esetére alkalmazható vélelmet általánosítják.

E három eseten kívül negyedik sorban meg kell említenünk azt, hogy a kereskedelemi jognak az általános magánjogra gyakorolt pozitív és említett behatásain kívül a hiteljogi eszméknek reá gyakorolt befolyása a különböző magán-

³ V. ö. Indokolás IV. k. 470. l.

jogi codexeken még annyiban is érezhető, hogy azok a kereskedelmi forgalom egyes intézményeit kifejezetten kiveszik saját szabályaiknak rendelkezései alól s esetleg a forgalom egyes alakulataira nézve saját keretükön belül csakis azokra érvényes speciális jogszabályokat alkotnak. A behatás érvényesülésének erre a módjára nézve felhozható a porosz Landrecht, amely magánjogi codex létére külön fejezetet tartalmazott: „A kereskedőkről“⁴ és felhozható a svájci kötelmi jog törvény, amely számos oly kivételes intézkedést tartalmaz, melyek tisztán csak a kereskedelmi forgalomra alkalmazhatók. Itt említendő a T. 1328. §-a, amely az 1326. §-ban megállapított rendes 10 éves elévülési idő szabálya alól a kereskedőkkel szemben 3 éves elévülési időt állapít meg; az 1748. §, amely az elszámoláson alapuló tartozás elismeréshez nem kívánja meg az írásbeli formát; továbbá azok az intézkedések, amelyek az értékpapirosok forgalomképességére való tekintettel ezekre vonatkozólag kivételeket statuálnak és a T. sok más kivételes szabálya.

És végül tagadhatatlan a kereskedelmi jog eszméinek behatása ott és akkor, ahol és amikor a magánjogi codex bizonyos, saját hatáskörébe tartozó jogintézményeket egyenesen a kereskedelmi jog körébe tartozóknak jelent ki és ennek folytán azoknak még kivételes szabályozásától is tartózkodik. Ez irányzatnak képviselői voltak a német államok, amelyek a német általános kereskedelmi törvényhez készült bevezető törvényeikben a jogrendszernek az általános magánjog keretébe tartozó számos részét az általános kereskedelmi törvény határozatainak vetették alá. Ugyanez az elv érvényesül a T.-ben is, midőn az általános jogfejlődéssel szemben, amely pedig a részvénytársaságokat ujabban kizárólag a magánjog intézményeinek tekinti, azoknak szabályozásától tartózkodik s ennek az elvnek ad kifejezést a T. 1761. §-a, amely az előmutatóra szóló és igazoló papirosok szabályozását a megalkotandó kereskedelmi törvény feladatai közé sorolja.

A kereskedelmi jognak e sok irányban érvényesülő befolyása mellett természetes és szembetűnő következmény lesz az, hogy a kereskedelmi élet jogviszonyait tárgyazó külön jog nagy része bele fog olvadni az általános magánjogba, intézményeinek köréből veszt, jelentőségében hátrébb vonul.

E jelenségnek beható vizsgálata közben két kérdés tolu elénk. Egyrészt joggal kérdezzhetjük, hogy a kereskedelmi jog eszméinek emez általános s főképp a dologi és kötelmi jogra gyakorolt behatása mellett jogosult-e még annak speci-

⁴ II. r. VIII. c. 7. fej.

alízálása, külön jogként való föntartása? Másrészt, ha a felelet e kérdésre igenlő lesz, hol találja meg a kereskedelmi jog a kárpótlást azokért a veszteségekért, amelyeket azáltal szenved, hogy az általános magánjog az ő intézményeinek oly jelentékeny részét kisajátítja?

E kérdések általában abban a mértékben foglalkoztatták a gyakorlati törvényalkotókat és a tudományt, amely mértékben a különböző kulturállamokban az általános magánjog kodifikáczió nélküli munkálatai előre haladtak. Alig fejeződtek be a múlt század vége felé a specialis kereskedelmi jog kodifikációjának munkálatai, már támadtak hangok, amelyek nyilvánvalólag constatálták azt, hogy a kereskedelmi jog hajlandónak mutatkozik különállását feladni. Különösen az olasz és németalföldi kereskedelmi jogászok voltak azok, akik nyíltan az egységesítés mellett foglaltak állást, s akadt jogtudós, aki az egységesítést egyenesen „nagy ideálnak” jelentette ki.⁵ Ujabbban a német magánjogi irodalom neves művelője, Dernburg is e táborhoz csatlakozott.

Hazánkban Grosschmid tanár volt az egyetlen eddigelő, aki az 1883—4. tanévet megnyitó program értekezésében ugyanerről a helyről nyíltan és határozottan az egységesítés mellett tört lándzsát.⁶ Szavai válasz, illetve czáfolat nélkül hangoztak el, sőt úgy látszik, mintha álláspontját utóbb ő maga is tarthatatlannak vélte volna, mert egy, már a következő évben közzétett dolgozatában⁷ ahhoz nem ragaszkodik mereven.

Nem lesz tehát czélszerűtlen, ha ezen, hazai irodalmunkban erről a helyről 22 év előtt felvetett, de a külföldön jelenleg is domináló kérdést újból szőnyegre hozzuk s azt röviden bonczolgatva, megkíséreljük annak megoldását is megtalálni. Meg kell azonban jegyeznem azt, hogy fejtegetéseink csupán akadémikus értékiek lehetnek, aminek oka egyszerűen specziális hazai viszonyainkban keresendő: Horvát-Szlavonországoknak az általános magánjog terén jelenleg fönnálló törvényhozási autonomiája egyszerűen utját vágja annak, hogy hazai kereskedelmi jogunk az általános magánjogi codexben nyerjen egységes szabályozást. Ugy látszik, ez volt az az indok, amelynek szem előtt tartásával Grosschmid is indokoltnak tartotta álláspontja megváltoztatását, legalább erre mutat az a körülmény, hogy későbbi tanulmányában

⁵ Zanardelli.

⁶ Zsögöd B.: Magánjogi tanulmányok. I. k. 719. l.

⁷ Zsögöd B., id. m. II. k. 32. l. 2. j.

Nagy Ferencznek ide vonatkozó fejtegetéseit feltétlenül helyeseknek jelenti ki.

Számolva azonban azzal az eshetőséggel, hogy államjogi viszonyainknak átalakulásával a törvényhozási technika valamiképen mégis módját ejtené annak, hogy az egységesítés elé ebből a szempontból akadályok nem gürdítették: vizsgáljuk közelebbről a kérdést: elvileg megvalósítható-e az unifikáció, s melyek azok a tudományos szempontok, amelyek e kérdés megoldásánál dominálnak?

Melyek azok az érvek, amelyek a már felhozott pozitív eredményeken kívül az egységesítés mellett latba vehetők? E tekintetben leghelyesebbnek vélem, ha Grosschmid program értékezésének eszmemenetét vizsgáljuk.

E szerint a kereskedelmi jog elasticitása és a magánjog formalismusa közötti különbség egyre redukálódik, mert mindinkább előtérbe lép az a meggyőződés, hogy a dolgok természetes rendjének nem az elválasztás, hanem az egységesítés felel meg. Ennek a meggyőződésnek pedig az az alapja, hogy az elkülönülés természetellenes folyamat volt, amely nem függött össze a kereskedelmi jog belső különleges természetével, hanem csupán külső okokra vezethető vissza. A római jog nem ismert különálló kereskedelmi jogot, csupán egy egységes jogrendszert. Volt ugyan a kereskedés számára az általános magánjog keretén belül kifejezett jog, s ebből a körülményből magyarázzák némelyek azt, hogy a rómaiak *jus gentiuma* nem egyéb, mint specializált kereskedelmi jog. Igaz ugyan, hogy ennek a *jus gentium*nak van is valamelyes hasonlatossága a mai különálló kereskedelmi joggal, azonban ez nem volt a jogszabályoknak különvált összessége.

A kereskedelemnek belső, abszolút természete soha sem idézte volna elő a különválást. Ez csupán külső, azaz történelmi okra vezethető vissza, vagyis ez egyenesen csak a külön kereskedői osztály fellépésének volt köszönhető. Történelmileg a kereskedelmi jog nem lévén egyéb, mint a kereskedők joga, a különválást nem is idézte elő egyéb, mint az idők folyamán integrálódó, s jogállását féltékenyen őrző külön, separált kereskedői osztály.

A továbbfejlődés folyamán azonban nevezetes változások állottak elő. A középkori kereskedelmi jog és az újkori törvények között nevezetes különbségek vannak, mert amíg az csak a *kereskedők* joga volt, addig ezek már a *kereskedelem* jogává alakult át. A tudomány pedig utóbb az átalakulást azzal iparkodott igazolni, hogy a kereskedők joga és a kereskedelemben szereplő jogalanyok egészen mások, mint

a magánjogi forgalomban, t. i. a kereskedők, hanem hogy a kereskedelem terén keletkező jogviszonyok egészen más természetűek, mint a magánjogi forgalom jogviszonyai. Következése lett pedig ennek a felfogásnak az, hogy a tudomány és a törvényhozás bármely jögalanynak bizonyos, szűkebb vagy tágabb körű jogügyleteiben, amely kör időről-időre változásoknak volt alávetve, kereskedelmi jellemvonást iparkodott felfedezni.

Mindezek alapján szűrődnek le a szóban forgó program-értekezésben az unifikáció okai: 1. hogy a kereskedelmi jog különválása erőszakos behatások, nem természetes folyamatok eredménye, hogy tehát az nem absolut belső, csak külső történelmi okokon alapszik; ennek következménye az, hogy ugyanazon jogviszonyok különböző, magán vagy kereskedelmi jogi szabály alá esnek, a szerint, amint azok a törvényhozó által önkényesen körülhatárolt kereskedelmi ügyek szférájába esnek, vagy sem; 2. hogy tapasztalat igazolja azt az igazságot, hogy a két jogterület közötti határvonal felismerése mindenkor nagyon nehéz, ez pedig ingadozóvá teszi a jogszolgáltatást és szétforgácsolja a tudományosan munkálkodók tevékenységét.

Távol áll tőlünk az, hogy kétségbe igyekezzünk vonni a fentebbi eszmemenetben foglalt annak a megdönthetetlen jogtörténelmi igazságnak valóságát, hogy a kereskedelmi jog fejlődésének kezdetén tényleg, mint a kereskedők külön joga jelentkezik. Már a középkor kezdetén korán kialakuló külön kereskedői osztály volt az, amely a maga speciális szükségleteinek megfelelőleg a folyton fejlődő kereskedelmi szokásjog segítségével megalkotta a különálló kereskedelmi jogot. Éppen ebben jelentkezik az első fontos különbség az általános magán- és a kereskedelmi jog között, t. i. a jogképző faktorok különbözőségében. Mert a míg a kereskedelmi jog az általános magánjoggal együtt egyaránt merit minden jognak őforrásából, t. i. a római jogból, addig ne feledjük el azt, hogy az általános magánjognak a fejlődés kezdetén igen hosszú ideig a római jog a nemzeti sajátságokon felépült jogon és az egyházjogon kívül az egyedüli forrása, ellenben a kereskedelmi jog mindezekon felül még egy hatalmas jogképző faktorial rendelkezik. Ez a középkor első századaiban kifejlődött külön kereskedői osztály által kiképzett kereskedelmi szokásjog, amely az egész középkorban a kereskedői osztály külön jogaként szerepelt.* Ezzel a felfogással szemben elszigetelt helyet foglal el azoknak a nézete, akik, mint

* Zsögöd B.: Magánjogi tanulm. I k. 723. l.

Thöl is, azt az elvet hirdetik, hogy a kereskedelmi jog ma is tisztán római jogi alapon nyugszik s hogy olyan tudományos kereskedelmi jog, amely a római jog elveitől eltér, nem is képzelhető. Ennélfogva különösen Thöl munkájának egyedüli céljául annak kimutatását tekintette, hogy a római jog mennyiben hatja át a német kereskedelmi jogot, illetve annak keretén belül mennyiben érvényesül.⁹

Számolnunk kell tehát azzal a ténnyel, hogy a kereskedelmi jog kezdetben csak jus mercatorum volt, amelynek integritását a jogállására és különzöttségére annyira féltékeny kereskedői osztály fölötté vehemesül védelmezte, ab ovo visszautasítván minden támadást, amely ezt a jogot a legcsekélyebb mértékben kisajátítani, vagy csonkítani akarta. Ugyanez a féltékenység a kereskedelmi jog integritására vonatkozólag, igaz ugyan, hogy csak szűkebb mederben és csak bizonyos irányban, a kereskedői osztály részéről mai nap is fönnáll. Ez a jelenség, amelyre Grosschmid, mint a kereskedelmi jog különállásából folyó visszásságra reámutatót, példaképen hozván fel a perrendtartási novella megalkotásakor a kereskedői körök kebelében felhangzott azokat a fájdalmas panaszokat, amelyek utat törtek magoknak akkor, amidőn a törvényhozás a tőzsdei bíráskodásra állami ingerenciát kívánt biztosítani azáltal, hogy arra nézve utat nyitott, legalább korlátolt mederben az állami bíróságok némi ellenőrzési jogának. De ha ugyanezen a féltékenységnak a legujabb időkben is jelentkező symptómáit kutatni akarjuk, azokat is megfogjuk találni, ugyancsak az alaki kereskedelmi jog terén. Gondoljunk arra a hatalmas küzdelemre, amely előidézte azt, hogy a jelenlegi perjogi javaslati homlokegyenest ellentétben az 1893. évi tervszellet ismét visszaállította a külön kereskedelmi hatáskört, illetve a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszéket és gondoljunk arra az irtó hadjáratra, amelyet a napi- és a szaksajtó a perjogi javaslatnak az igazságügyi bizottság által elfogadott szövege eljén intézett, midőn ez, mint ismeretes, jónak látta a külön kereskedelmi hatáskör elejtésével a 93-iki tervzet álláspontjára visszatérni. Tudjuk azt, hogy még az igazságügyi bizottságnak jogásztagejai között is, akik pedig az idevonatkozó jogfejlődéssel elméletileg és gyakorlatilag is ismerősök, akadtt olyan, aki a bizottsági szöveggel szemben külön véleményben hangsúlyozza a különálló kereskedelmi hatáskör szükségességét.

Történelmileg igaz tehát az, hogy a kereskedelmi jog kezdetben csak a kereskedők joga; azonban a középkori

⁹ Thöl: Das Handelsrecht. 1879. 62. l.

kereskedői osztályok czéhrendszerü elzárkozottsága, illetve azok a valódi vagy képzelt hátrányok, amelyek a jelenlegi kereskedői osztályokra azáltal háramlanak, hogy tagjaiknak a kereskedelmi bíráskodásban való részvétele megszorítatik, nem elég okok arra, hogy ezekkel a kereskedelmi jog különválásának szükségességét a középkorra, különállásának szükségességét pedig a legújabb korra nézve igazolhassuk. Hiszen a középkori kereskedői osztályok kasztszerű szervezkedése a középkor általános társadalmi viszonyainak felelt meg, anélkül, hogy ez szükségképen maga után vonta volna a külön jogképződés szükségességét; a jelenleg uralkodó alaki kereskedelmi jogi kérdések megoldása pedig az állam által nem magán- hanem közjogi szempontok figyelembe vételével történik s azok a kereskedői osztályok óhajtásainak megfelelőleg még akkor is kedvezően volnának megoldhatók, illetve a kereskedői elem a bíráskodásba valami módon még akkor is bevonható volna, ha az anyagi kereskedelmi jog nem különálló complexumot, hanem az általános magánjognak alkotó részét képezné.

Kétségtelen, hogy ezzel a történelmi tényvel, illetve a jelenre vonatkozólag az alaki jogra alapított aggályokkal a kereskedelmi jog elkülönítését, illetve különállását megmagyarázni nem tudjuk. Az is igaz, hogy az általános felfogásnak az felelne meg leginkább, ha a kereskedelmi forgalomra azok a szabályok volnának alkalmazandók, amelyek magánjogira alkalmaztatnak. Más, közelebbfekvő körülménnyel kell számot vetnünk itt, amelyek alapján a fejlődésnek e menetét megérthessük. Ez a körülmény pedig az, hogy az elkülönülésnek nem pusztán történelmi és formális, hanem belső, materialis és absolut okai is vannak.

Minden kétségen felül áll ugyanis az, hogy a kereskedelem körében oly jogtételek és intézmények fejlődnek ki, amelyek annak kizárólagos jellemztes sajátosságait képezik, de amelyek egymással is a legszorosabb belső és történelmi összefüggésben állanak, ennek következtében azok semmiféle polgári törvénykönyvbe, a kereskedelmi életben kifejlődött jogrendszernél fogva egyszerűen be nem illeszthetők. Tehát speciális kereskedelmi intézményekkel kell itt számot vetnünk, amelyeknek szabályozása az általános magánjog keretében nem történhetik meg. Ilyenek: a kereskedők összes külön jogai, a kereskedelmi könyvek, czég, czégjegyzések, kereskedelmi képviselet, a kereskedelmi társasági vagyon, stb. stb. intézményei, amelyek belső természetüknél fogva különyszerü szabályozást igényelnek. Ez az elkülönülés egyik belső oka, amelyre még visszatérünk.

Másodsorban áll az is, hogy bármennyire is kimutattuk bevezetésünkben annak az elvnek az igazságát, hogy a kereskedelmi jogi elvek mindinkább tért hódítanak az általános magánjog terén, bármennyire kiemeltük a magánjog commercializálódásának processusát, e folyamat mellett is a magánjog még mindig hajlandó, sőt egyenesen hivatva lesz arra, hogy féltékenyen őrizze a jog nemzeti sajátosságát és korlátait, ellenben a kereskedelmi jog minden időben arra törekszik, hogy azokon túltegye magát és általános, nemzetközi érvényre tegyen szert. Innen van az, hogy az egyiket az állandóság és nemzeti vonások, a másikat a rugalmasság, nemzetközi jelleg és az egész világra kiható egységesítési törekvél jellemzik. Ilyen két ellentétes elemnek összeolvadása a jogfejlődést inkább feltartóztatná, mint előbbre vinné.¹⁰

Végül maga az a folyamat, amelyre bevezetésünkben, mint a kereskedelmi jognak az általános magánjogra gyakorolt állandó befolyására mutattunk rá és a melyet ott néhány példával is igyekeztünk illusztrálni, harmadik, de egyuttal nem utolsó indoka a kereskedelmi jog különállásának. A commercializálódásnak ugyanis egyetlen indoka az, hogy bizonyos jogszabályok határozott élességgel első sorban a kereskedelmi forgalomban fejlődnek ki, amelyeket egy csapással a magánjogi forgalomra általánosítani felette veszedelmes volna, de amelyeket az általános magánjog a fejlődés törvényei szerint lassan-lassan és csak akkor sajátít ki, mikor azok már egyetemes érvényre tesznek szert s amikor nincs oka attól félni, hogy az az erősen nemzeti jelleg, amelyet megőrizni, mint mondtunk, az általános magánjognak első rangú hivatása, receptió folytán veszélyeztetve lesz. Mindebből pedig következik az, hogy mindaddig, amíg az általános magánjog legalább viszonylagosan egyetemes érvényű és a kereskedelmi forgalom érdekeit is képes kielégíteni, addig különálló kereskedelmi jogra nem volt szükség. Ez volt az eset Rómában, amelynek joga universalis jog volt; hogy pedig ez a jog mennyire képes volt a kereskedelmi forgalom igényeit is kielégíteni, erre nézve elég arra utalnunk, hogy maga a jus civile, amely felismerte azt, hogy a polgárok java része tulajdonképen commercziális jellegű foglalkozást űz, már korán kifejlesztette a syngrapha és chirographum s ezzel együtt a literális obligációk rendszerét, amelyekben pedig a kereskedelmi könyvekre vonatkozó jelenlegi jogelvek gyökereit kell felfedeznünk. Mihelyt azonban a magánjogok

¹⁰ Reisser: Einfluss handelsrechtlicher Ideen auf den Entwurf eines B. G. B. Stuttgart, 1894. 71. 1. 3. j.

a nemzeti sajátosságokhoz mérten elszigetelődnek, mihelyt a faji sajátosságokhoz alkalmazkodó, különálló nemzeti magánjogokról kezdhettünk beszélni, azonnal fel kell ismernünk azt a tényt, hogy az a jog ebben az időben sem volt többé képes a kereskedelemnek, amely már a középkor elején is nemzetközi jellegű volt, igényeit kielégíteni. A polgári jognak pedig egyenesen érdeke a különválás, mert ebben az állapotban éppen a kereskedelmi jog van egyenesen arra hivatva, hogy uttörője, fejlesztője legyen a jogfejlődésnek, hogy ez legyen az a forrás, amelyből az általános magánjog fejlődése közben merít.

Ez az oka annak, hogy az egységesítési törekvések a legujabb korban sehol eredményre nem vezettek.

Az egységesítés ideáljaként szokás ugyanis emlegetni a porosz Allgemeines Landrechtet és a svájci kötelmi jogi törvényt. Pedig kétségtelen az, hogy ezekben a törvénykönyvekben az egységesítés nehézségei csak meg vannak kerülve, de nincsenek megoldva. Már fent említettük azt, hogy a porosz Landrecht is a commercializálódás hatása alatt állott, mert hiszen egész külön fejezetet tartalmazott a kereskedőről s ugyancsak kiemeltük azt, hogy a svájci kötelmi jog is kénytelen volt az általános magánjogi forgalomra nézve megállapított szabályaitól a kereskedelmi forgalomra való tekintettel kivételeket tenni. Ezek a kivételek ebben a törvényben nem kevesebb, mint 15 §-ra rugnak, magában foglalják a kereskedelmi élet minden nevezetesebb jogviszonyát és legalább is erős gyanút hagynak fenn arra nézve, hogy az unifikáció ebben a törvényben következetesen keresztül volna vezetve. Ezekon kívül még a hollandok tettek kísérletet az egységesítésre vonatkozólag, azonban az 1890. évben a kereskedelmi törvény revíziója céljából kiküldött bizottság, amelynek egyenesen feladata lett volna az egységesítés módzatainak megállapítása, a kérdés megoldására vonatkozó egyetértés hiányában eredménytelenül feloszlott.

Kitűzött célunk eléréséhez legkönnyebben hozzájuttat minket az elkülönítést igazoló indokok közül az első, vagyis az a tény, hogy a kereskedelemnek olyan intézményei, speciális jogviszonyai és személyei vannak, amelyeknek szabályozása más jogrendszerekbe be nem illeszthető. Külön jogállású személyek, különszerű intézmények, jogviszonyok és főleg jogügyletek mindenféle életviszonyokban és az azokat szabályozó mindenféle jogrendszerekben előfordulnak. Miért volna tehát a kereskedelem az egyetlen életviszony és miért a kereskedelmet szabályozó jogrendszer az egyetlen jogterület, amelytől a személyeknek, intézményeknek, jogviszonyok-

nak és jogügyleteknek ezt a különszerűségét, illetve különszerű szabályozását megtagadjuk? Ha pedig ezeknek létjogosultságát egyszer elismerjük, akkor már elismertük a külön szabályozás szükségességét is, történjék az akár egy más törvény rendszerébe önálló részként beillesztve, akár önálló, külön törvény keretében.

A kereskedelmet jellemző különszerű joggal bíró személyek, intézmények, jogviszonyok és jogügyletek a tudományban egy gyűjtő névvel szoktak megjelölni és *kereskedelmi ügyeknek* nevezetnek. Ilyen módon tisztázódnak a fogalmak és világossá válik előttünk az, hogy a kereskedelmi jog különállásának vitás kérdései két vezető szempont körül szoktak kifejedni: az alaki és anyagi különválás kérdése körül. — Az alaki különválás jogosultságának tárgyalása, mint említettem, köz- és főleg perjogi elvek szemelőtt tartása mellett történik, s mint ilyen feladatunk keretén kívül esik. Az anyagi különválás kérdése pedig a kereskedelmi ügyek integrálódásának létjogosultsága körül csoportosul: de minthogy azok specializálódása a tudományban, még az egységesítési törekvések mellett is kétségtelen, ennél fogva a kereskedelmi jog különválásához anyagi szempontból sem férhet szó.

A mindenkor létező kereskedelmi ügyeket tárgyazó jogszabályok tömege pedig minden időben ismét két főcsoportra oszlik: u. m.: a kereskedők, illetve kereskedelmi társaságok jogviszonyait szabályozó jogelvekre, az u. n.: kereskedelmi személyjogra és a kereskedelmi ügyleteket tárgyazó jogszabályokra¹¹. — Ehhez képest az anyagi kereskedelmi jog különválásának kérdése is e két vitapont körül forog: indokolt-e a kereskedelem személyeinek, a kereskedőknek és kereskedelmi társaságoknak a jelenlegi jogrendszerekben meghonosított különálláshoz hasonló kivételes helyzetet tartani fön, illetve azt tovább fejleszteni és másodszor, helyes-e az, hogy azok a jogügyletek, a melyeket a törvényhozások több kevesebb erőszakkal a kereskedelemhez tartozóknak jelentettek ki, azon a czimen, hogy azok a kereskedelmi forgalomban fordulnak elő, a magánjogi forgalomban szereplő jogügyletektől eltérő szabályozásban részesíttessenek? A megoldásnál nehézséget csak e második kérdés nyújt, s nyíltan szólva, az egységesítés hívei e kérdés alapján kovácsolják legfontosabb és legszámbeveendőbb érveiket, minthogy hallgatag elismervén azt, hogy a külön kereskedői személyjognak indokolt létjogosultsága van. A kereskedői osztálynak ugyanis minden

¹¹ Dr. Lévy B. A kereskedelmi jog elhatárolásának kérdése. Magy. Jogászegyl. Ért. XX. k. 9. f. 5. 1.

idők törvényhozásában kifejezetten elismert rendi jogállása volt s minthogy a kérdés megoldásánál nem annyira a kereskedőket illető jogok, mint inkább az őket terhelő kötelezettségek szem előtt tartásával kell elindulnia, e külön jogállás jogi szabályozása mindenkor teljesen indokoltnak mutatkozott.

Sőt a legújabb időben azt tapasztaljuk, hogy e rendi jogokkal felruházott egyének köre mindinkább bővül: az 1897. évi német K. T. felvette ugyanis abba az iparosok, sőt a mező- és erdőgazdaságot űzők jelentékeny részét is.

Számolnunk kell azonban a második kérdés eldöntésénél felmerülő érvekkel, annál is inkább, mert egészen közel fekvő az, hogy Grossschmid programmértekezésének mintájára és meggyőző érvelésének hatása alatt magunk is indokolatlannak tartsuk azt, hogy egy és ugyanazon jogügylet, bizonyos, a törvényhozás által önkényesen megállapított feltételek fenforgása esetén a kereskedelmi jog szabályai alá esnek, holott e meglehetősen másodrangú feltételek nélkül egészen jó megoldást nyer az általános magánjog szabályai keretében. Kézzel fogható példával igyekeznék illusztrálni e látszólagos visszasságnak mivoltát, mivel sem látszik indokoltnak az, hogy a kereskedelmi jog szabályai alá essék a vétel, mivel a továbbadás szándéka fenforog, e nélkül pedig magánjogi szabály legyen arra nézve irányadó, ha mindkettőt nem is kereskedő, hanem magánszemély kötötte is meg; vagy alapos kétely forog fenn arra nézve, hogy miért kell a nem kereskedők részéről történt eladást kereskedelmi ügyletnek tekinteni akkor, ha az eladó az ügylet kötésekor nem a maga dolgát adja el, felvilágosítván őt a T. arra, hogy a kereskedelmi jelleg megszerzése céljából az ügylet tárgyát a kötés és teljesítés közötti időben szereze be; vagy végül erősen vitatható volna ugy az eladás, mint a vétel kereskedelmi jellege, amelyek kereskedelmi ügyletet képeznek még e feltételek nélkül is, pusztán azon az alapon, hogy azoknak tárgyát a Tv. által szorosan meghatározott körű értékpapirosok képezik.

Folytathatnók a sorozatot; megemlíthetnők azt, hogy úgy a biztosítási mint a tengeri fuvarozási ügylet kereskedelmi jellegéhez igen sok szó férhet mindannyiszor, valahányszor azok nem kereskedők részéről, az iparszerűség kritériumának teljes hiányával köttetnek; de ezzel azután ki is merítenők azt a forrást, a melyből az egységesítés hívei a különválás elleni érveiket merítik. — A K. T.-ben foglalt többi ügylet kereskedelmi jellegéhez szó sem férhet. Nyíltan szólva, azok a visszasságok, amelyek a kereskedelmi jog kü-

lönállásából erednek, azok a nehézségek, amelyek a különálló kereskedelmi jog és az általános magánjog közötti határvonal meghúzásánál jelentkeznek, szóval az a jelenség, hogy ugyanaz az ügylet különböző és nehezen felismerhető feltételek fenforgása esetén, vagy azok nélkül majd a különálló kereskedelmi, majd pedig az általános magánjog érdekszférájába esik: egyenesen a kereskedelmi ügyletek vegyes rendszerének, közelebbről a tárgyilagos kereskedelmi ügyletek felvételének következménye. Azáltal, hogy a kereskedelmi jog a nemkereskedő laikus elemet is bevonta az objektív ügyletek segítségével hatalmi körébe, azáltal, hogy a közönséges magánjog keretébe tartozó ügyletekben is kereskedelmi vonást vélt felfedezni bizonyos feltételek fenforgása esetén, a kereskedelmi jog elhagyta eredeti hivatását, megszűnt többé a kereskedők jogának lenni s ezáltal felidézte azt a határvillongást, amely a két jogterület között ma is uralkodik.

Mindezekből pedig kétségtelenné válik az, hogy a kérdés megoldásának egyetlen módja az, ha a kereskedelmi jog, az 1897. évi német K. T. mintájára eliminálja rendszeréből az objektív ügyletek csoportjait, kereskedelmi ügyleteknek tisztán csak a kereskedők ügyleteit fogja tekinteni, vagyis a tiszta subjektív rendszer álláspontjára helyezkedik. Ezáltal a kereskedelmi ügyletekből folyó jogviszonyok a kereskedők rendi jogainak keretébe fognak esni, s ezzel együtt nemcsak a kereskedői jog különállása lesz elkerülhetetlen szükségesség, hanem egyúttal el fognak esni azok a nehézségek, amelyek a kereskedelmi és az általános magánjog elhatároló vonalainak megállapítása körül merülnek föl.

*

Az előadottak alapján most már könnyen megadható a felelet arra a felvetett második kérdésünkre, hogy a kereskedelmi jog eszméinek az általános magánjogra gyakorolt nagy behatása mellett, hogyan találja meg az a kárpótlást az elvek kisajátítása folytán szenvedett veszteségekért? Egyrészt kétségtelen az, hogy a kereskedelem fejlődő érdekeihez képest az alája tartozó intézmények köre folyton bővül, a tisztán kereskedelmi jellegű (subjektív) ügyletek kerete folytán tágul. Klasszikus példája ennek ugyancsak az új német K. T., amely az ügyletek körét az ingatlanokra vonatkozó, az ipar-, a mező- és erdőgazdaság körében előforduló és a közraktárak ügyleteivel tágitotta ki, intézményeinek körét pedig, hogy többet ne említsék, a kereskedelmi forgalom a társaságokkal bővítette. De másrészt áll az is, hogy a kereskedelmi jog a jövőben sem fogja feladni úttörő hivatását, új jogszabályok határozott éles-séggel a jövőben is ennek keretében fognak kialakulni, szó-

val ezentul is ez lesz az a forrás, amelyből az általános magánjog mindenkor meríteni fog. „Olyan a kereskedelmi jog élete“, mondja Goldschmidt idézett munkájában, „mint a gletschereké: az alsó régiókban olvadó jégtömege az általános magánjognak a hegyekről lefolyó s a légből lecsapódó vizeivel egyesül, míg a felsőkben állandóan újabb jégrétegek képződése folyik“¹².

Ezzel a megnyitási ünnepély véget ért.

* * *

A tanári karra vonatkozólag említendő, hogy:

1. Dr. *Mártonffy Marczel*, a peres és peren kívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. rk. tanárát a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1905. évi jun. 29-én 52413. sz. a. kelt rendeletével ny. r. tanárrá nevezte ki.

2. A kolozsvári Ferencz József t. egyetemhez kinevezett dr. *Somló Bódog* eltávozására következtében megüresedett tanszékére pedig, melylyel a politika, m. közjog s a jog és államtudományokba való ált. bevezetés előadása van egybekötve, a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1905. évi decz. 17-én 99813. sz. a. kelt rendeletével dr. *Kiss Géza*, a m. kir. igazságügyi ministeriumhoz szolgálattételre berendelt kir. törvényszéki aljegyzőt nevezte ki, egyelőre ny. rk. tanárrá, végül

3. Dr. *Persz Adolf* ny. r. tanárt 1906. évi jan. 13-án 102393—1905. sz. a. kelt rendelettel az ötödik 400 koronás ötödévi fizetési pótlék élvezetébe léptette elő 1906. febr. 1-től számítva, de 1906. máj. 31-én elhalálozott.

4. Dr. *Szolcsányi Hugó* ny. r. tanár 1906. évi márcz. 24-én elhalálozván, a statisztikát a tanév végéig dr. *Persz Adolf* ny. r. tanár helyettesítette.

5. Dr. *Ágoston Péter*, ny. r. jogtanár a nagy szünidő alatt Észak-Amerikába tanulmányútra készülvén, a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrtól a f. é. máj. hó 2-án 23915. sz. a. kelt rendelet értelmében hivatalos ajánlólevelet (magyar és angol nyelven kiállítva), f. é. június hó 15-től szeptember hó 30-ig terjedő szabadságidőt és egyéb fedezet hiányában 300 korona utazási segélyt, végül a m. kir. belügyi miniszter közbenjárásával egy New-Yorkba szóló mérsékelt áru menettérti hajójegyet nyert. A tanári karban utóbb előfordult két haláleset miatt a f. évre le kellett mondania tanulmányutjáról.

6. Az üresedésben levő statisztikai és közigazgatás jogi tanszék betöltésére a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir.

¹² Id. m. 12. 1.

minister úr nyilvános pályázatot hirdetett f. é. június hó 15-ig, mint záró határidőig.

7. Dr. *Némethy Gyula* magántanárt a budapesti m. kir. t. egyetem theologiai kara bekebelezett tagjai sorába iktatta.

8. Az üresedésbe jött jogtörténeti és egyházjogi tanszék betöltése iránt f. é. június 5-én a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz felterjesztés intéztetett.

III V K Ö Z L Ö N Y 1906. É V I 3. S Z.

A m. tanulmányi alapból fenntartott jogakadémiák igazgatóinak és tanárainak 1905. évi december hó 31-én lezárt rangsorozata.

Rang- szám	N É V	J E L E N L E G I						Állomáshely
		állomásra kinevezetett			minőség	fizetés	lakpénz	
		év	hónap	nap		korona		
VI. fizetési osztály.								
1	Bozóky Alajos dr.	1893	június	17	igazgató	7200	1120	Nagyvárad
2	Fésűs György dr.	1899	augusztus	10	"	7200	1120	Pozsony
VII. fizetési osztály.								
1	Molnár Imre dr.	1893	márczius	31	r. tanár.	5400	840	Nagyvárad
2	Persz Adolf dr.	1893	"	31	"	5400	840	Nagyvárad
3	Wertheimer Ede dr.	1893	"	31	"	5400	840	Pozsony
4	Hoványi Gyula dr.	1893	"	31	"	5400	840	Nagyvárad
5	ifj. Vutkovics Sándor dr.	1897	október	23	"	5400	840	Pozsony
6	Mandello Gyula dr.	1900	június	26	"	5400	840	"
7	Falcsik Dezső dr.	1900	"	26	"	5400	840	"
8	Oberschall Pál dr.	1901	szeptember	17	"	4800	840	"
9	Kovács Ferencz dr.	1903	július	1	"	4800	840	"
10	Pázmány Zoltán dr.	1903	november	28	"	4800	840	"
11	Ágoston Péter dr.	1904	április	15	"	4800	840	Nagyvárad
12	Mártonffy Marczel dr.	1905	június	29	"	4800	840	"
13	Pauler Ákos dr.	1905	december	7	"	4800	840	Pozsony
VIII. fizetési osztály.								
1	ifj. Katona Mór dr.	1905	márczius	15	rk. tanár	3600	700	"
2	Kiss Géza dr.	1905	december	24	"	3600	700	Nagyvárad

Tanári karunk nem járult hozzá a pozsonyi kir. jogakadémianak, véleményezés végett velünk is közlött, azon javaslatához, hogy a hazai jogi főiskolákat végzett joghallgatók (beleértve a zágrábi egyetemet is) bármely hazai főiskolán bocsáttassanak az államvizsgálatok letételéhez. Véleményünket a f. évi január hó 23-án tartott értekezleteinknkben egy hangulag hozott határozat alapján a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úrral is közöltük. Jegyzőkönyvünk határozata pedig ekként szól:

„A kar a kérdést beható eszmecsere tárgyává tévén, a következő megállapodásra jutott: Ámbár elvileg helyesli a javaslatnak azt a részét, mely az anyaország és társországok viszonyát e téren szorosabbra fűzni törekszik, úgy nemkülönben azt az intenióját is, mely az egyetemek és jogakademiák egyenjogosítását tovább fejleszteni kívánja, mégis helyesebbnek tartja a jelenlegi rendszernek általánosságban való további fentartását. A kar ugyanis azon aggályának ad kifejezést, hogy az itt tervezett rendszer a kellő szigort szem előtt nem tartó egyes főiskolákon a vizsgálatok egészségtelen összeszétorlódását és végelemzésben a színvonalnak sülyedését eredményezhetné. De ellentétben is áll a javaslat a jogi oktatás reformjáról közzétett tervezettel is, melynek sarkalatos elve, hogy a jelölt ott tegye le a vizsgálatot, a hol az erre képesítő tanfolyamot hallgatta. A mennyiben egyes esetekben a méltányosság követelményei szerint kivételnek volna helye, a nm. VKOM. mint eddig, úgy ezután is megfogja találni a módját, hogy kivételes engedély megadásával tegye lehetővé a más jogi tanintézetben való vizsgázást.“

Tárgyaltanná vált az időközben beállott politikai változások következtében „az egyetemek és egyetemi főiskolákról“ szóló törvényjavaslatról bekívánt véleményes jelentésünk, mely f. é. április végéig lett volna felterjesztendő (v. ö. Levéltári Szemle 346. sz.)

Megjegyzendő, hogy a budapesti m. kir. t. egyetem jogi kara 1906. évi márczius 19-én tartott ülésében egyhangulag hozott határozatával teljesen elejtendőnek véleményezte. (Jogt. Közl. 1906. évi 21. sz.)

Nagyméltóságú gróf *Apponyi Albert* vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister urat hivatalának elfoglalása alkalmából a következő felirattal üdvözlöttük:

Nagyméltóságú miniszter Ur!
Kegyelmes Urunk!

A magyar nemzet és apostoli királya között legutóbb történt megegyezés fölött országszerte nyilvánuló örömből mi

alulírottak is kivesszük részünket, a midőn Nagyméltóságodat vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterre kinevezése alkalmából üdvözljük. Örömlőnk fokozza Nagyméltóságodnak ama kijelentése, hogy meggyőződése szerint magyar hazánk fölvirágzását csak akkor remélhetjük, ha közoktatás ügyét a valláserkölcsi alapon nyugvó nemzeti kulturára fektetjük, ami a nagyváradi kir. katolikus jogakadémiának évszázados tradíciója, működésének kiinduló pontja volt és ezentul is irányt szabó vezérsillaga lesz. Összes kulturális haladásunknak csak akkor lesz meg a kívánt sikere, ha ezen nemzetfenntartó, tiszteletreméltó őseinkről reánk átszállott igazi magyar hagyományhoz képest hűségesen ragaszkodunk. Elénken óhajtuk, hogy hazánk közoktatásügye Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt fölvirágzásnak induljon. Nagyméltóságodnak pedig ehhez a nagy munkához erőt, egészséget, kitartást, munkakedvet és hosszú életet kívánunk. Magunkat és intézetünket pedig jóakaratu gondoskodásába ajánljuk. Legmélyebb hódolattal maradván Nagyváradon 1906. április 25-én alálatos szolgálai: Dr. Bozóky Alajos kir. tan. igazgató, dr. Molnár Imre ny. r. t., dr. Persz Adolf ny. r. t., dr. Hoványi Gyula ny. r. t., dr. Ágoston Péter ny. r. t., dr. Mártonffy Marczel ny. r. t., dr. Kiss Géza ny. r. t., dr. Károly Irén mt., dr. Baróthy Ákos mt., dr. *Némethy Gyula* mt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az idén sem mulasztott el akademiánk egyetlen alkalmat sem, hogy hazafias és valláserkölcös érületének kifejezése által a nemes példaadás kötelességének megfeleljen.

Testületileg megjelent a kar :

1905. aug. 18-án, mint Ő cs. és apostoli kir. Felsége legmagasabb születése napján a helybeli I. sz. székesegyházban nagy fényvel megtartott Te Deumon.

1905. aug. 20-án, mint Szt. István első apostoli királyunk emlékének évforduló napján u. o. tartott isteni tiszteleten.

1905. évi okt. 4-én, mint Ő császári és apostoli kir. Felsége legmagasabb nevenapján a helybeli I. sz. székesegyházban tartott Te Deumon.

1905. okt 6-án az aradi vértanukért a Szent László templomban tartott Requiem s az ugyanaz nap d. u. az akadémiai ifjuság által a díszteremben rendezett emlékülnepeyen.

1905. nov. 20-án az akadémiai ifjusággal együtt néhai Erzsébet királyasszonyunkért a premontrei templomban tartott Requiem.

1905. jun. 14-én az Úrnapi ünnepélyes isteni tisztelet és körmenetben.

1905. jun. 27-én a Kath. Kör által rendezett Szent-László ünnep alkalmából a helybeli I. sz. székesegyházban tartott ünnepélyes istenitiszteleten s a főgymnasium dísztermében tartott matinén.

Részt vettünk a Szigligeti Társaság által dísztermünkben rendezett matinén, 1905. decz. 31., 1906. febr. 4-én és márcz. 18-án Szigligeti Ede emlékéen.

✠ Dr. Szolcsányi Hugó,

1906. márcz. 24.

Folyó évi márczius 24-én arra a megdöbbenő hírre vírradtunk, hogy *Dr. Szolcsányi Hugó* jogtanár az éjjel váratlanul elhunyt. Az egész társadalmat kínos izgatottság szállotta meg, nemcsak azért, mert még előtte való napon számosan találkoztak vele az utcán, hanem azért is, mert a lesújtó csapás sulya alatt Olga leánya is majdnem a halál martaléka lett. Az akadémiára azonnal egybegyűlt a tanári kar és a következő határozatokat hozta:

1. Felejthetlen emlékü kartársának halála fölött érzett mély fájdalmát jegyzőkönyvében megörökíti;
2. az elhunyt özvegyének és családjának testületileg fejezi ki részvétét;
3. gyászjelentést ad ki s az elhunyt kartárs koporsójára koszorút helyez;
4. a temetésen testületileg jelenik meg s ravatal fölött az igazgató gyászbeszédet mond;
5. gyásza jeléül az akadémia ormára kitűzi a gyászlobogót.

6. sürgős felterjesztést intéz a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urhoz, hogy az özvegy részére 1000 korona temetkezési járulékot és a törvényszerű nyugdíját utalványozza.

A kar által széküldött gyászjelentés ekkép hangzott:

A nagyváradi kir. kath. jogakademia Tanári Kara mély fájdalommal tudatja kartársának szolcsányi Dr. Szolcsányi Hugó, ny. r. tanárnak, folyó 1906. évi márczius hó 24-én, életének 55-ik évében, szivszélhűdésben történt elhunytát.

A megboldogotnak hiült teteme 1906. évi márczius

25-én d. u. 4 órakor fog a Sal Ferencz-utcai 17. sz. alatti gyászházból a róm. kath. egyház szertartása szerint a várad-olaszi-i sirkertben eltemettetni, az engesztelő szent mise-áldozat pedig márczius 26-án reggel 8 órakor a várad-olaszi-i róm. kath. plebánia-templomban a Mindenhatónak bemutatni.

Nagyvárad, 1906. márczius 24.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

A család által kiadott gyászjelentés pedig ez volt:

Alulírottak fájdalommal telt szívvvel tudatják, hogy a szerető jó férj, édes apa, testvér és sógor *Dr. Szolcsányi Hugó* jogtanár, folyó hó 24-én, éjjel 1 órakor, életének 55-ik, legboldogabb házasságának 31-ik évében, szívszélhűdés következtében jobblétre szenderült.

Az elköltözött drága halott földi maradványai folyó hó 25-ik napján d. u. 4 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni s a Sal Ferencz-utca 17. számú gyászháztól az olaszi-i temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szent mise-áldozat pedig folyó hó 26-ik napján d. e. 8 órakor fog az egek Urának bemutatni.

Mely végtiszlességre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak.

Nagyvárad, 1906. márczius 24.

Áldás és béke lengjen drága porai felett!

Dr. Szolcsányi Hugóné, szül. Blay Ilona, az elhunyt neje. Szolcsányi Olga, Szolcsányi Béla, az elhunyt gyermekei. Szolcsányi János, Szolcsányi Gizella, az elhunyt testvérei. Blay Gusztáv, Blay István, az elhunyt sógorai. özv. Szolcsányi Gyuláné, az elhunyt sógornője.

A gyászeset alkalmából legelől a helybeli főgymnázium és a főreáliskola tanári kara intéztek a jogakadémia tanári karához részvétiratokat.

Nagyságos

Dr. *Bozóky Alajos* kir. kath. jogakadémiai igazgató, kir. tanácsos urnak.

Nagyságos Uram!

Mélységes fájdalom fogja el szívemet, a midőn a nagyváradí prem. főgymnázium és társház nevében legmélyebb

részvétemnek akarok kifejezést adni azon váratlan, majdnem hihetetlen veszteség felett, amely a nagyváradi kir. jogakadémiát, Nagyságodat és a mélyen tisztelt tanári kart, egyik legjobb, legtiszteltebb, általános szeretetnek és közbecsülésnek örvendő tanára, dr. *Szolcsányi Hugó* tanárnak hirtelen, de annál fájdalmasabb elvesztésével, mondhatnánk pótolhatlan módon érte.

Főgymnáziumunk tanári kara, házunk minden egyes tagja az oly hirtelenül és váratlanul elhunytat sokkal inkább szerette és becsülte, semhogy mérhetetlen fájdalomunkat és igaz részvétünket ezen szűkkeretű részvétiratban kifejezésre juttathatnók.

Egy igaz embert, egy mindenkor feltétlenül megbízható jó barátot, a hazai magasabb tanügynek kiváló munkását siratjuk mi is az elhunytban, ezért oly mély, oly kimondhatatlan a mi részvétünk.

Adjon az isteni Gondviselés a nemes elhunytnak örök irgalmat, árván hagyott családját, a kir. jogakadémia jeles tanártestületét és nemes ifjuságát pedig vigasztalja meg a sebek gyógyítója, a fájdalmak csillapítója, a legnagyobb földi veszteségek kárpótlója, az édes Jézus!

Nagyvárad, 1906. márczius 25-én.

A nagyváradi prem. főgymnázium tanárai nevében:

Novotny S. Alfonz,
főgymn. igazgató házfőnök.

A nagyváradi kir. jogakadémia Tekintetes Tanári
Karának.

A nagyváradi magy. kir. állami főreáliskola tanári kara mélyen lesújtva, sajgó szívvel érzi a veszteséget, amely városunk társadalmi és kulturális fejlődését dr. *Szolcsányi Hugó*-nak, a nagyváradi kir. jogakadémia kiváló tanárának megdöbbentő, váratlan halálával érte. Meg tudja mérni annak a fájdalomnak a nagyságát, amely a megboldogult tisztelő tanítványainak, amely szerető kartársainak lelkére nehezül és legőszintébb óhajta, hogy a Gondviselés e nehéz veszteség e nehéz napjaiban vértesse föl a hit bizó türelmének erejével a megpróbált lelkeket s adjon a Kir. Jogakadémia virág-

zásában örök életet azoknak: az erényeknek, amelyek dr. Szolcsányi Hugó működését mindenkor irányították.

Kiváló tisztelettel és mély részvétellel vagyunk

Nagyváradon, 1906. márcz. 26.

A nagyváradai m. kir. állami főreáliskola tanári karának
megbízásából:

Stauber József, igazgató.

Petry Gyula, tanár.

Részvétőket fejezték ki azonfölül a budapesti és a kolozsvári t. egyetemek, az összes kir. és felekezeti jogakadémiák, a budapesti József-műegyetem, dr. Nagy Ferencz, dr. Földes Béla, dr. Grosschmid Benő, dr. Magyary Géza budapesti t. egyetemi jogtanárok, mint volt nagyváradai kir. jogakadémiai tanárok, dr. Nagy Ernő és dr. Somló Bódog kolozsvári t. egyetemi jogtanárok, szintén mint volt nagyváradai kir. jogakadémiai tanárok és még számosan.

Hogy mekkora részvétet kellett városszerte a megrendítő haláleset, a márczius 25-én a temetésen megjelent impozáns gyászoló közönség bizonyítja. A kellemetlen idő daczára nemcsak a halottas ház, hanem a Sal Ferencz-utca is egész hosszában megtelt résztvevő közönséggel, városunk előkelő társadalma, összes vezér- és tanférfiai, a tanintézetek ifjusága élükön tanáraikkal, mind eljöttek, hogy megadják az elhunyt kiváló embernek a végtisztességet és tömeges részvétőkkel enyhítsék a mélyen lesújtott család mérhetetlen fájdalmát.

A koporsót remek koszorúk borították. A gyászszertartást *Lopusny Gyula* várad olasz-i h. plébános végezte.

Az egyházi beszterelés után dr. *Bozóky Alajos* kir. tanácsos igazgató megindultságtól remegő hangon a következő beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Utolsó útjára kísérik azt a férfit, kit e koporsó magába zár.

Noha már 30 évet meghaladó időt töltött a katedrán, még csak 55 évet élt, úgy, hogy még sok hasznos szolgálatot teljesíthetett volna a hazának. Mint statisztikus kitünően értett hozzá, hogy a számok tömkelegéből kihámozza a társadalmat mozgóató törvényeket, de volt benne elég óvatosság,

hogy ne adjon hitelt a puszta látszatnak, hanem egyedül a kipróbált igazságnak. A közigazgatástan különféle ágaiban mindvégig a valódi hazaszeretettel párosult modern haladásnak volt lelkes szóvivője. Ezeket a jeles tulajdonságait fölismerték benne tanítványai, kik lelkesedéssel csüngtek rajta és örömmel követték tanításait.

Magánéletét egyeneslelkűség, vallásosság, mindenkit megnyerő előzékenység, bensőséges családiasság jellemezték.

Megdöbbenéssel értesültünk váratlan haláláról, mégis legott eszünkbe ötlött az a gondolat, hogy a *mi* kebelünkéből szólította el őt a véghetetlen bölcsességu és jóságú Isten, ez a tudat pedig egyszerre elénkbe szabta magunktartásának irányát evvel a tragikus halálesettel szemben. Egyfelől intő jel az nekünk, hátramaradottaknak, hogy mindnyájan gyarló halandók vagyunk, másfelől kötelességünkké teszi, hogy Istennek kifürkészhetetlen rendelkezéseit feltétlen megadással fogadjuk.

De habár úgy gondolkodunk is, lehetetlen magunkba fojtanunk azt a sajtó fájdalmat és mérhetetlen bánatot, melyet egy kötelességtudó buzgó kartárs, egy jó barát, egy tanítványai műveltségének gyarapításaért rajongó tanár, egy szerető gyöngéd férj, egy önfeláldozó gondos családapa elköltözése szívünkben feltépett!

Vigasztalást és megnyugvást egyedül a közrészvétben és a földöntúli örök élet felől táplált rendíthetetlen hitünkben találunk.

Tehát Isten Veled szeretett kartárs! kedves jó barát, felejthetetlen családapa!

Legyen áldott a Te emléked közöttünk!

Ezután szakadó esőben indult a gyászmenet a váradoszi-i temetőbe, a hol a sirnál történt újbóli beszertelés után *Lecső László* IV. éves joghallgató a következő gyászbeszédet mondotta:

Mélyen t. gyászoló közönség!

Bánatos Akadémiai Ifjuság!

A szív legmélyebb megrendülésével és igaz fájdalomával igyekszem elbucsuzni Tőled, Te drága halott, az akadémiai ifjuság nevében. De hogy elmúlásod, elvesztésed fölött való mély bánatunkat úgy kifejezzem, mint a hogy azt a szívemben érzem, mint a hogy azt óhajtanám, ahhoz gyöngé vagyok. Hirtelen ragadott el a sors könyörtelen keze közülünk, hogy itt hagyjad tanítványaidat, akiket nemcsak hogy szeretettel, hanem a kik iránt a szeretetnek oly magas fokával, oly hat-

ványozott szeretettel viseltettél, hogy erre kifejezést találni szinte nem is lehet! Siratjuk, gyászoljuk Benned a tudomány bajnokát, az ifjuság szerető atyját, a néha talán kissé gondatlan ifjuság pártfogóját, a puritán jellem, az igazságossággal párosult aequitas halottját. Lehetetlen volt, hogy szeretetreméltó lényedre mindig a legnagyobb ragaszkodással, mindig a legnagyobb tisztelettel és tanítványi hállával ne gondoljunk. Nem is hagyhatta eltávozásod a legnagyobb megindulás nélkül a Téged rajongásig szerető, most szomorkodó akadémiai ifjuságot, a melynek lelkébe kedves emléked úgy van és úgy marad bevésve, mint a szó valódi tartalmát kifejező professoré, kiben a szív melegítette a geniust, ki hálátlanná igen, de senkit sem tehetett elégtületlenné, mint a szó legmélyebb igazi értelmében vett állampolgáré, mint — mondhatni — Plató igazságos és erényes állampolgáré. És ezért egy bizonyos tökéletesülés érzelme vesz rajtam erőt, egy oly férfiú holtteteme előtt állva, ki a haza iránt való egyik legszebb kötelességét, annak az ifjuságnak a vezetését, a melynek a kezébe a haza jövőd sorsa lesz téve, méltóan, igazán, híven betöltötte. Szellemed élni fog közöttünk. Lelked már boldog, miután hitünk az emberi élet véghatárára helyezte át az igazhívők boldogabb, új életének a kezdetét: ~~Ca~~ a haza földje pedig nyugodalmat fog adni, jó munkát végzett, fáradt poraidnak. Isten veled! Pihenj békével!

Szolcsányi dr. Szolcsányi Hugó született 1851. évi május hó 24-én Lubochnán (Fenyőházán), Liptó megyében, a hol atyja János kohótiszt volt. Elemi oktatást részint az Abauj megyei aranyidkai, részint a Szepesmegyei szomolnok-huttai népiskolában nyert, a gymnasiumi tanfolyamot Rozsnyón kezdte és Kassán végezte. A jogot a budapesti és a kolozsvári m. kir. tudomány-egyetemen hallgatta s a két elméleti államvizsgálat letétele után ugyancsak Kolozsvárt 1875. évi július hó 30-án jog- és államtudományi doktorrá avatott s ugyanott 1877. évi július hó 1-én a statistikából az egyetemi magántanári képesítést (habilitációt) is megszerezte.

Jogi tanulmányainak elvégzése után 1873. évi febr. 23-án a vág-sellyei közalapítványi kir. ügyészséghez nevezett ki, de már ugyanazon évi okt. hó 17-én az egri érseki joglyceumnál nyert, segédtanári minőségben, alkalmazást. A vidéki jogakadémiák 1874-ben bekövetkezett ujjászervezésekor nagym. dr. Samassa József egri érsek ur, mint a jogi lyceum főkegyura ugyanazon évi szept. hó 14-én a statistika és közigazgatási jog tanszékére helyettes, majd 1877. évi szept. 3-án rendkívüli, 1878. évi szept. 10-én ny. r. tanárrá

nevezte ki őt. Midőn pedig ugyanezen tanszék a nagyváradí kir. kath. jogakademián megüresedett, a nagym. vallás és közoktatástügyi m. kir. miniszter úr 1893. évi jul. 14-én 20509. sz. a. kelt rendeletével ide helyezte át, még pedig az egri érseki joglyceumnál töltött tanári éveinek teljes beszámításával. (VKOM. 1893. évi decz. 23-án 53914. sz. a. k. r.).

Midőn az egri joglyceumból eltávozott, az ottani jogtanári kar 1893. évi szept. 10-én tartott értekezletében jegyzőkönyvileg adott kitejezést sajnálkozásának a derék kartárs elvesztése fölött, a ki „húsz évi hosszú szolgálata alatt kiváló szakképzettségével, fáradhatatlan és sokoldalú munkaerejével és irodalmi társadalmi téren úgy a közügyek terén is sokféle megtisztelő bizalmú állásban kifejtett értékes tevékenységével a karnak mindvégig díszére vált s önzetlen, odaadó, büzgő és sikerdús működésével tiszteletre méltó érdemeket szerzett magának a kar s az egész joglyceum iránt s egy-szersz mind mint kipróbált és előzékeny barát szeretetreméltó egyéniségének volt kartársainak örökre szívébe zárta magát. Bár távozását az ő előmenetele kívánta, e megnyugtató tudat csak enyhíti, de nem enyészeti el a válás sajnó érzését, melynek benyomása alatt a kar egyhangúlag elhatározza, hogy hálás elismerését és collegiális forró érzelmeit jegyzőkönyvileg megőrökíti és erről az érdemdús s igen t. kartársat jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.“

Nagyváradon is köztisztelet vette őt körül, mindenütt, a hol megjelent, a legszivesebben látták őt nyájas modora, finom társalgása és előzékenysége miatt. A mult nyáron két emberéletnek a saját életének veszélyeztetésével a Körös hullámaiból történt megmentéseért legfelsőbb kitüntetésben részesült. Nem lehetetlen, hogy az ekkor kifejtett rendkívüli testi megerőltetés és kiállott lelki izgalom szerezték neki azt a szívbját, a mely halálát okozta.

Irodalmi működése :

1. A morálstatistika köréből, tanulmány. Eger, 1882.
2. Európa államainak statistikája, kiváló tekintettel Magyarországra. Eger, 1885.
3. Európa államainak alkotmány és kormányzati szervezete statistikai szempontból. Eger, 1886.
4. Hazánk népszaporodási viszonyainak méltatása. Nagyvárad, 1895.
5. Magyarország Statistikája, tekintettel Ausztriára és Európa kiválóbb államaira. I. A népesség. Nagyvárad, 1896.

6. Népeességünk és fajunk számviszonyai tekintettel Biharvármegyére. Nagyvárad, 1902.

7. Bevezetés a Statistikába. Vázlat. Nagyvárad, 1906.

8. Magyarország Statistikája. (Kézirat.)

✠ Dr. Persz Adolf.

1906. május 31.

Alig hantoltuk el halottunkat, egy újabb gyászeset érte akadémiánkat. Május 31-én, épen a tanév utolsó napján, d. u. 1 órakor halt meg hirtelen Dr. *Persz Adolf*. Elvégezvén az utolsó colloquiumokat, kiment a vasuti állomáshoz, a hol Nagyszébenből hazaérkezett nejével találkozott s felgyalogolt szőlejebe, kedélyesen beszélgetve, de egyszerre abbahagyta a beszédet, csak annyit mondván, most hallgassunk, hegynek indulva nem jó beszélni. A mint a pajtájába ért, szótlanul összeesett. Neje, kint nyaraló Aranka leánya és veje Benkő Ernő, kir. törvényszéki jegyző, rémulten siettek segítségére, de Persz nem tért többé magához, a gyorsan előhívott orvos már csak a halál beálltát konstatalhatta. Még a délutáni órákban terjedt el a hír városunkban, mindenféle mély megdöbbenést keltve.

A tanári kar újra egybegyült rendkívüli értekezetre, melyben a következő határozatokat hozta:

1. Felejthetetlen emlékü kartársának halála fölött érzett mély fájdalmát jegyzőkönyvben megörökíti;

2. az elhunyt özvegyének és családjának testületileg fejezi ki részvétét;

3. külön gyászjelentést ad ki;

4. az elköltözöttnek temetésén testületileg vesz részt, koporsójára koszorút helyez s ravalatánál az igazgató elbűcsűztatja;

5. A gyász jeléül az akadémiai épület ormára kitűzeti a gyászlobogót;

6. sürgős felterjesztésben kéri a nm. vallás és közoktatásügyi miniszter urat, hogy az özvegy részére 1000 korona temetési járulékot, valamint az elhunyt által a második félévben szerzett s még fel nem vett illetményeit, névszerint a statisztika helyettesítéséért járó helyettesítési díját, kiutalni s az özvegyi törvényszerű nyugdíjat megállapítani méltóztassék.

A tanári kar gyászjelentése ekkép hangzott :

A nagyváradí kir. kath. jogakadémia tanári kara mély fájdalommal tudatja szeretett kartársának *Persz Adolf* bölcseleti és jogtudor, köz- és váltó-ügyvéd, ny. r. tanárnak f. 1906. évi május hó 31-én, életének 64-ik, tanárkodása 31-ik évében, szívszélhűdés okozta gyászos elhunytát. A megboldogult hült teteme 1906. évi június hó 2-án d. e. fél 10 órakor fog a Szaniszló-utczá 60. sz. alatti gyászaházból a róm. kath. anyaszentegyház szertarlása szerint a várad-olaszi-i sirkertben eltemettetni. Nagyvárad, 1906. jun. 1. Az örök vilá-gosság fényeskedjék neki !

A család gyászjelentése a következő :

Alulírottak mély fájdalommal tudatják a legjobb férj, apa, nagyapa, sógor és rokonnak dr. *Persz Adolf* bölcseleti és jogtudor, köz- és váltó ügyvéd, nyilvános rendes jogtanár, f. hó 31-én délután 1 órakor életének 64-ik, boldog házassága 42-ik évében szívszélhűdésben jobblétre szenderültét. A megboldogult halott földi maradványai június hó 2-án dél-előtt fél 10 órakor fognak Szaniszló-utczá 60. számú gyászaháznál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-olaszi-i plébánia templomban tartandó engesztelő szentmiseáldozat bemutatása után a nagyvárad-olaszi-i sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. — Mely végtisztesség-tételre az elhunyt rokonai, kartársai, barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1906. május hó 31-én. Az örök világosság fényeskedjék neki ! Dr. *Persz Adolf*né, szül. *Lakos Beatrix* neje, *Persz Jolán* férj. *Györy Ignácz*né, *Persz Katalin* férj. *Bod Péterné*, *Persz Aranka* férj. *Benkő Ernő*né, *Persz Ferencz*, gyermekei ; *Györy Ignácz*, *Bod Péter*, *Benkő Ernő* vejei ; *Györy László*, *Györy Barna*, *Györy András*, *Bod Piroska*, *Benkő Ernő*, *Benkő Aranka*, *Mayer Károly*, *Mayer Emil* unokái. *Lakos Katalin*, *Lakos Imre* és neje, *Lakos Alajos* neje és gyermekei, *Lakos Magdaléna*, férj. *Müller Ádámné*, *Müller Ádám* sógora és sógornői. *Benkő Gyula* és neje, *Fehér Róza* nászok.

A gyász eset alkalmából a helybeli premontrei főgymnasium a következő részvétiratot intézte az igazgatóhoz.

A nagyváradí kir. kath. jogakadémia Nagyságos Igazgatójának
Helyben.

Nagyságos Uram!

A nagyváradí premontrei főgimnázium igazgatósága és tanártestülete megilletődve vett tudomást arról a szinte pótolhatatlan veszteségről, mely a kir. kath. Jogakadémiát és

tanártestületét a kiváló, tudós tanár, dr. *Persz Adolf* váratlan halálával ismétellen érte. Még alig száradtak fel azok a könyvek, melyeket boldogemlékü dr. Szolcsányi Hugó sirja felett hullattunk s a kifürkészhetetlen isteni Gondviselésnek ismét úgy tetszett, hogy mély fájdalommal látogassa meg a kir. kath. jogakadémia igazgatóságát, tanári karát és polgárait. Ezen mély fájdalomban való őszinte részvétünknek adunk kifejezést, mikor folyó hó 1-én tartott értekezletünk határozatából kifolyólag ezen átíratot intézzük a kir. kath. jogakadémia Igazgatóságához és tanártestületéhez, kérvén a mindenek hatalmas Urát, hogy ebben a mély fájdalomban adja meg mindannyioknak azt a vigasztalást és megnyugvást, amelyet egyedül csak Ő adhat.

Kelt Nagyváradon, 1906. jun. 1-én.

Dr. Pácz Sándor,
igazgató-helyettes.

Sarneczky Gellért,
jegyző.

A helybeli m. kir. állami főreáliskola pedig ebben az átíratban fejezte ki részvétét:

A kir. kath. jogakadémia tekintetes Tanári Karának
Helyben.

A nagyvárad m. kir. állami főreáliskola igazgatóságát és tanári karát mély fájdalommal töltötte el az a gyászhir, hogy a jogakadémia hosszú éveken át volt tanárát dr. *Persz Adolf* urat a kérlelhetetlen sors kiragadta barátai, szerettei, rokonai köréből. Midőn e pótolhatatlan veszteség felett intézetünk legőszintébb részvétét fejezi ki, biztosítja egyszersmind a mélyen tisztelt Tanári Kart arról, hogy fájdalomában vele együtt osztozik.

Nagyvárad, 1906. június hó 2.

Stauber József,
kir. igazgató.

Hegedüs Árpád,
a tanári értekezletek jegyzője.

Azonfölül a két magyar T. egyetem, a m. kir. József műegyetem, az összes kir. és felekezeti jogakadémiák, Dr. Grossschmid Béni és Dr. Magyary Géza budapesti, Dr. Nagy Ernő és Dr. Somló Bódog kolozsvári egyetemi jogtanárok és még számosan nyilvánították részvétőket, kiknek az igazgató e gyengéd figyelmökért a kar nevében köszönetet mondott.

A temetés, mely június 2-án d. e. fél 10 órakor ment végbe, valóban impozás volt; nemcsak a Szaniszló-utczai gyászház udvara, hanem az utcza és a ház előtti tér egészen megtelt gyászoló közönséggel, mintha érezte volna Nagyvárad társadalma, hogy olyan férfiutól fosztotta meg ez a váratlan haláleset, a ki nem egy könnyen pótolható. Megjelent

Vinkler József püspök, Széchenyi Jenő, Bunyitay Vince és Dr. Karsch Lollion kanonokok, Dr. Laurán Ágoston gör. kath. nagyprépost, Dr. Vucskics Gyula róm. kath. plébános, az összes tanintézetek tanári testületei, kir. táblai és törvényszéki bírák, ügyvédek és még igen számos előkelő tagja társadalmunknak. A helybeli két közép-tanoda ifjúsága teljes számmal vonult ki gyászlogó alatt.

A temetési szertartást ftdő Lopussny Gyula, v.-olaszi-i h. plébános végezte segédlettel. A háznál történt beszentelés után dr. Bozóky Alajos igazgató, mélyen megindulva, a következő gyászbeszédet mondotta:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Rövid két hónap alatt újabb áldozatot követelt tőlünk a kérlelhetetlen halál, egymásután két szeretett kartársunkat ragadván ki körünkéből és mind a kettőt megdöböntő hírtelességgel, a mi annál sajtóbbá teszi fájdalunkat. Ugyszólván munka közben hagyott el egyszerre bennünket az előtünk lévő koporsóba zárt drága halottunk! A ki harmincz évnél tovább szakadatlanul fáradozott a nemzet ifjúságának jövődjé komoly hivatására leendő előkészítésében, aki már oly számos nemzedéket bocsátott útjára, aki ernyedetlen buzgósággal csepegtette már oly régtől fogva a romlatlan és nagy reményekre jogosító ifjúság fogékony lelkébe a jellem képzésére, a becsület megszilárdítására, a hazaszeretet meggyökereztetésére szolgáló elveket, méltán tarthatott igényt arra, hogy legalább néhány rövid évig, gondoktól menten csendes nyugalomban és megelégedetten szemlélhesse fáradságos munkájának gyümölcsseit. Persz Adolf barátunktól megtagadta a sors ezt az elégtételt, amelynek elérését élete legszebb jutalmának tartotta volna.

De azért még sem mondhatja el senki, hogy tehát hiába élt, mert hátrahagyott viruló családja, az ő számtalan hálás tanítványai. a társadalmi körök, amelyekben megfordult, mind tanúságot tesznek arról, hogy nemcsak teljes tudatával bírt a reá háramló kötelezettségeknek, hanem hogy azokat minden töle kitelhető erővel betölteni is igyekezett. Filozófus volt a szó legszorosabb értelmében, bölcselkedése, mely istenes érzülettel párosult, soha sem hagyta őt cserben az életnek viszontagságai közben, nem ismerte a gyáva meghátrálást, hanem mindig férfias bátorsággal tört előre azon az úton, a melyet egyedül helyesnek és igaznak tudott. A magyar jogtörténetnek ő nála alig volt alaposabb ismerője s a kánoni jognak sincs egyetlen zuga sem, amelyben ne lett volna járatos. Tanítványai igaz mestert birtak ő benne, de

rajongással szerették is őt, mert tapintatosan bánt velök. Családját valósággal elhalmozta önfeláldozó szeretetének számtalan jelével. A ki barátjának mondhatta, annak igazi önzetlen barátja volt. De bármilyen fájdalmas is ránk nézve elköltözése, bele kell nyugodnunk az isteni gondviselés kifürkészhetetlen rendelkezésébe. Tehát Isten Veled a boldog feltámadás vigasztaló reményében!

A gyászbeszéd elhangzása után a menet az olasz-i plébánia-templomba vonult, ahol *Lopusny* Gyula segédlettel gyászmisét mondott s a koporsót ismét beszentelte. Misévégeztével a menet az olasz-i temetőbe kísérté el a halottat az utolsó útján.

A sir fölött *Leccső* László joghallgató búcsuzott el a tanítványok nevében, nagy hatást tett következő beszédjével

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Szomorodott akadémiai polgárok!

Rövid ideje annak, hogy egyik kiváló tanárát kísérté utolsó útjára az akadémia ifjúsága, most ismét itt vagyunk egy hírtelenül elhunyt, tudós professorunk sirhantja előtt, a fájdalom és mély megrendülés, a részvét érzelmével szívünkben.

Ismét halottja van a tudománynak, de ezen szót nem mint egy szűk körre szorított speciését értve az universalis tudománynak, mert többek között a jog- és nyelvtörténet, az egyházjog, a fizika és matematika, a statistika tanárát, művelőjét veszítettük el a szeretett elhunyt professorunkban s csak az előtörő lángkévéből gazdagon széthulló sziporkák emlékeztetnek e lélek tartalmasságára, gazdagságára.

Lesújtva vette tudomásul az ifjúság váratlan elhunytod, lesújtva gyászol itt porhüvelyed előtt, mert jól ismerte és jól tudta, hogy az igazságosság Nálad hosszú katedrai működésed alatt az éremnek csak egyik oldala volt, a másik oldal sem volt üres, hanem ott ragyogott rajta mindenkit elégültté tevő fényével a méltányosság: a *ius strictumot* enyhítő *aequum*. Előtte van és mindig előtte fog lenni a Téged legmélyebben tisztelve szeretett ifjúságnak, tanítványaidnak páratlan hazaszereteted, karakterisztikus egyszerű jellemed, íranta tanúsított, meg nem érdemelt jószívűséged és atyai pártfogásod és eltemet Téged abba az élő Pantheonba, a melynek Emlékezet a neve, s a mely hivatva van mindazt magába venni, a mi a tudomány, a közélet bajnokaiban, a haza, a társadalom halottaiban, szeretetteinkben halhatatlan.

Utolsó búcsút vesz most az Akadémia ifjúsága egy igazán becsült polyhisztórikus professorától, Tőled, ki a klaszikus ó-görög világ ideálisan tiszta közalakjaihoz vagy ha-

sonlítható ama nagy alakokhoz, a kiknek két ezredév enyészetével daczoló morális erejét oly előszeretettel tanulmányoztad s ezzel nemes példát nyújtottál az ifjuságnak arra nézve, hogy a hasznos tevékenységhez nem elég csupán a tudás, az értelem, hanem az észszel jellembeli tisztaságnak, egyéni érintetlenségnek kell párosulnia.

Lelked már a győzedelmes egyház tagja bizonyára, poraid pedig megtalálják egy munkás élet után e hant alatt a föltámadásig a nyugodalmat. Jó emléked élni fog bennünk! Pihenj békével! Isten veled!

Dr. Persz Adolf született Pesten 1842. évi június hó 3-án szegény szülőktől. Elemi iskoláit ugyanott a királyi elemi főtanodában végezte, valamint a gymnasiumot is a kegyesrendi nagy gymnasiumban, még pedig kitünő eredménnyel, az érettségi vizsgálatot 1859. évben Temesvárott tette le, hol félévig kispap volt, szintén kitünő eredménnyel. Innen a bécsi Pazmaneumba került, de csak rövid ideig tartózkodott ottan, mert még ugyanabban az évben visszajött s beiratkozott az egyetemre jogásznak. 1863-ik évben elvégezvén a jogi kurzust, jul. havában a pesti kir. ítélő táblánál joggyakornokká, 1864. évi aug. havában a budai kir. kormány-székhöz (m. kir. helytartótanács-hoz) díjtalan fogalmazó gyakornokká neveztetett ki. Már jogászkorában teljesen magára lévén utalva, tanítással kereste mindennapi kenyerét, így került a gf. Nádasdy Ferencz családjába, a hol másfél évig nevelősködött, mint díjtalan gyakornok szintén kénytelen volt tanítással foglalkozni.

Erősen bízva szerencsecsillagába, 1864-ik évben, tehát már 22 éves korában megnősült Esztergomban, a honnan még ugyanazon évi nov. 17-én Komárom-megye főispánja mellé titkárnak neveztetett ki évi 700 forint fizetés-el. A következő évben ugyancsak Komárom-megye tiszteletbeli aljegyzőjévé, majd valóságos első aljegyzőjévé lett.

1865. évben jogtudorrá avattatott és az ügyvédi oklevelet is megszerezte. 1866. évben Komáromban megyei törvényszéki ülnöki helyettes lett, de egy évi és négy hónapi működés után otthagyta ezt az állást, 500 forint végkielégítéssel s rendkívüli meleg hangú dicsérő oklevéllel, hogy önálló ügyvédi irodát (előbb Tatán, majd Kisbénen) nyisson. 1869. évben Komárom-vármegye tiszteletbeli alügyészévé, 1872. évben megyei tisztii ügyészsze választotta meg őt. Ugyanebben az évben kegyelmes királyi udvari rendelvénynyel „kivételképen“ engedélyt nyert arra, hogy az egyetemen az „artium liberalium et philosophiae doctor“-fokot szerezhesse

meg magának, mert tervbe vette, hogy az ügyvédi pályát a tanárral cserélje fel. Bölcsészeti és matematikai ismereteivel közfeltűnést kellett az egyetemen.

Átadván ügyvédi irodáját, mely egyébiránt az akkori viszonyokhoz mérten jónak mondható klientelával dicsekedhetett, 1873. évben Győrött ütötte fel tanyáját, a hol a „Győri Figyelő“ czime alatt kétszer hetenkint megjelenő társadalmi, közművelődési és szépirodalmi lapot alapított, melyben ritka írói talentumát érvényesítette. Vezérczikkei, közművelődési értekezései, korrajzai, csevegései, irodalmi cikkei, hosszabb tudományos dolgozatai ezt a lapot számot tevő jelentőséggé tették irodalmunkban. Győr város társadalmi életében fölötte mozgékony szerepet játszott Persz Adolf, működő tagja volt a zene-egyletnek, jegyzője a Győr városi és megyei kisdied-vegegyeletnek, felolvasásokat tartott a «női közönség számára rendezett magasabb tudományos előadások» keretében a lélek- és erkölcstanból és a bölcsészetből általában, egyuttal közreműködött a „győri ismeretterjesztő körben“ is. Cikkeit rendszeresen Cerberus álnévvel jelezte.

Ezen sokoldalú tevékenysége csakhamar tágasabb körökben tették az ő nevét ismeretessé. Ennek a körülménynek tulajdonítandó, hogy Székesfehérvár városa 1873. nov. 2-án egyhangúlag választá meg őt főreáliskolájába a magyar és német nyelv és irodalomtörténet tanárává. Alig, hogy ezt az új helyét elfoglalta, hozzálátott a már Győrött oly sikeresen űzött tevékenységének gyakorlásához. Előbb a „Vértesalja“ című társadalmi lapnak, majd ennek a „Székesfehérvári Figyelő“-vel való egybeolvadásából keletkezett „Székesfehérvár és Vidéke“ című társadalmi, közművelődési és szépirodalmi, kétszer hetenkint megjelenő lapnak volt felelős szerkesztője. Most még behatóbban foglalkozott az irodalommal s a Vörösmarty-körben is mint rendszeres tag működött. A következő tanévben az ottani kereskedelmi kir. közélettanodában is tanította a magyar nyelv és irodalomtörténetet.

Nagyobb tér nyílt meg előtte, midőn 1875. évi október 12-én a nagyszebeni kir. jogakadémiához a magyar alkotmány és jogtörténet h. tanárává nevezetett ki. 1877. egyetemi magántanárrá képesíttetése után ny. rk., végül 1881. jan. havában ny. r. jogtanárrá nevezetett ki. Ezzel elérte kitűzött célját. Nagyszebenben is folytonosan izgett-mozgott, itt sem mondott le az újságírás kedvencz mesterségéről s mint a Hermanstädter Zeitung cz. politikai napilap felelős szerkesztője a szász atyafiaknak tulajdon nyelvükön nem egy keserű igazságot mondogatott el, azonfölül felolvasásai s műkedvelő előadásaival (ha kellett németül is) nagyban törekedett a nem-

zetiségi torzalkodások kiegyenlítésére utat nyitni és pedig sikerrel.

A nagyszombati jogakadémia fokozatos feloszlása következtében 1888 április 19-én helyeztetett át a mi akadémiánkhoz, a melynél haláláig állandóan nagy kedvvel és sikerrel működött. Itt sem akart megválni a hírlapírástól, melyet tevékenységének szükséges kiegészítőjéül tekintett. 1889—1890-ben a „Nagyvárad Hírlap“-nak volt felelős szerkesztője. 1895. évben pedig ő alapította a „Tiszántúl“-t, mely lap ideje 126. számában a következő sorokban emlékezett meg első szerkesztőjéről.

Ez a váratlan és sajnálatra méltó gyász eset lapunkat is közelebről érinti, mert az elhunyt volt a Tiszántúlnak első szerkesztője. Tizenkét esztendővel ezelőtt az ő nevével indult pályafutására lapunk. Ő írta a remek első cikkét, ő állította össze programját, ő szerezte az első munkatársakat. Nem sokáig, mindössze egy évig és négy hónapig volt vezére szerkesztőségünknek, de azóta is hű maradt ez irányhoz, melyet inaugurált és az az érdem, melyet a szervezés munkájával a legnehezebb időben szerzett, az elismerés, hála és kegyelet érzelmeit fakasztja szívünkben ravatalánál. Az eszmék nyomán, melyeket lapunkban hirdetett, egyre nő a tábor, melynek előharczósa volt.

Mint tanár, egyike volt a leglelkiesmeretesebbeknek. Szaktárgyait, a jogtörténetet és az egyházjogot ritka alapos-sággal adta elő. Előadásába mindig tudott szellemességet, eredelmiséget önteni, úgy, hogy őt hallgatni mindig élvezet volt.

Mint a Szigligeti-Társaság tagja is több felolvasással szerepelt, általános elismerést aratva. Legszebb sikere az volt, mikor pár évvel ezelőtt az akkoriban felburjánzó Somló-Pikler-féle hazafiatalan irány ellen a jogakadémia megnyitó ünnepélyén szellemes ötletekkel ragyogó előadást tartott. Sújtó kritikája, melyben az egészet „gyermekes fogzásának“ nevezte, szálló igévé lett és az egész ország sajtójában nagy hullámokat vert fel, sok heves támadásnak téve ki az egyenes, szókimondó tudóst, a kinek nevét országsszerte ismertté tette az eset.

Az előadások a felsőbb helyen jóváhagyott leczkerend szerint a törvényes szünetek kivételével múlt évi szeptember 16-tól folyó évi május 31-ig bezárólag folytak. Gyakorlati előadások az idén is voltak, még pedig a jogtörténetből, a jogbölcseletről, a magyar magánjogból, a büntető jogból és a közigazgatás jogból.

Az alap és évvégi elméleti alapvizsgálatokat folyó évi június hó 5-ike és 26-ika közötti időben tartottuk: a tanévet ünnepélyesen berekesztő Te Deum folyó évi június hó 8-án volt.

Részvétét fejezte ki a kar dr. *Borbás Vincze*, kolozsvári tanár (1905. aug. 23.), dr. *Tangl Ede*, czernoviczi egyetemi tanár (1905. aug. 23.); Dr. *Kolosváry Béla* nagyváradai prém. kanonok, főgymn. tanár (1906. máj. 1.); dr. *Wolafka Nándor* nvradi kanonok (1906. május 22.); és dr. *Kőrössy József*, székesfővárosi stat. hivatali igazgató (1906. jun. 26.) halál-eseteik elkalmából. A joghallgató ifjuság kebeléből *Zajka László* és *Pollák Áron* joghallgatókat ragadta el a halál.

V. A TANÁROK IRODALMI MŰKÖDÉSE.

Dr. *Bozóky Alajos* igazgató-tanár dolgozatai:

1. Jogegység. Ügyvédek Lapja 1906. évf. 15. sz.
2. Pervétel álnév alatt. U. o. a 16 számban.
3. Álhírek terjesztése U. o. 19. sz.
4. Jogi pótkurzusok. U. o. 21. sz.

Dr. *Molnár Imre* ny. r. tanár:

1. A szőlőmunkáskérdés. Nagyvárad, 1906.
2. A jövő. A Tiszántúl-ban és külön lenyomatban. Nagyvárad, 1906.

Dr. *Szolcsányi Hugó* ny. r. tanártól megjelent:

Bevezetés a statisztikába. Nagyvárad, 1906.

Dr. *Ágoston Péter* ny. r. tanár dolgozatai:

1. A zálogjog ált. tanai. Budapest, 1906. 168. lap.
2. A jogügyleti akaratról. Jogállam. 1905. nov. füz.

Dr. *Mártonffy Marcell* ny. r. tanár.

A kereskedelmi jog különválásáról. „Kereskedelmi jog“ 1905. okt. és a jelen Almanach 14. és k. II.

Dr. *Kiss Géza* ny. rk. tanár dolgozatai:

1. Das Pflichtteilsrecht der Enkel, Reier könyvének bírálata. Grünhut-féle Zeitschrift XXXIII. 3. f. (1906.)
2. Einigung und dinglicher Vertrag. U. o.
3. Die teilweise Unmöglichkeit der Leistung. U. o.

Dr. *Károly Irén József* magántanártól megjelent :

1. Az electrolytek electromos transpareniciája. Megjelent a Matematikai és Phys. Lapok 1906. évfolyamában.

2. A Röntgen ságarak töltő hatásáról; kísérletekkel egybekötött előadás a Matematikai és Phys. Társulat évi közgyűlésén.

Dr. *Némethy Gyula* magántanártól :

1. A nagyváradi gör. kath. püspöki székház. A Tiszántúl 1905. évi jun. 11. számában.

2. Az új várad-olaszi-i róm. kath. plébánia-templom u. o. jul. 16.

3. A berettyó-ujfalusi új róm. kath. templom u. o. 1905. nov. 19.

4. Művészet és kenyér u. o. 1906. márcz. 27.

5. A mire a tudomány nem képes. Hittudományi Folyóirat 1906. márcz. 15.

A tanárok irodalmi működését a lefolyt évben is lényegesen előmozdította ama szíves készség, melylyel a budapesti és a kolozsvári m. k. t. egyetemek könyvtárai a kívánt műveket rendelkezésre bocsátották, a miért e helyen az akadémiai igazgatóság forró köszönetét nyilvánítani kedves kötelességének ismeri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VI. IFJUSÁGI EGYLETEK.

1. Joghallgatók segélyző egylete.

Elnök: Nagy Jenő, IV. éves joghallgató.

Alenök: Mezey Gyula, III. éves joghallgató.

Főjegyző: Török István, II. éves joghallgató.

Pénztáros; Tunyoghy Lajos, II. éves joghallgató.

Ellenőr: Fekete Ferencz, II. joghallgató.

Könyvtáros: Kovalszky Kálmán, III. éves joghallgató.

Választmányi tagok:

Fényes Ödön, Heringh Sándor, Lecső László, Péterffy Elemér IV., Majos Jenő, Nadányi Jenő, Pallay Bóla, Südy Tibor III., Beóthy Miklós, Bozóky Ferencz, Ormay Kálmán, Zubor Imre II., Aczél Sándor, Miskolczy Hugó, Petrán György, Raffay Ágoston I. éves joghallgatók.

Az egyesület alaptőkéje ebben az évben 21082 kor. 30 fillérről 21194 kor. 30 fillérré emelkedett.

Segélyezésben részesült 36 joghallgató, segélyezésre fordított összesen 842 korona.

2. Az olvasó- és önképző-kör.

Elnök: Majos Jenő, III. éves joghallgató. Eltávozása után az alapszabályok értelmében új elnök nem volt választható.

Alelnök: Südy Tibor III. éves joghallgató. Eltávozása után: Tunyoghy Lajos, II. éves joghallgató.

Főjegyző: Bozóky Ferencz, II. éves joghallgató.

Jegyzők: Böszörményi László és Nesztor Aurél I. éves joghallgatók.

Pénztáros: Lukács Béla, II. éves joghallgató.

Háznagy: Zubor Imre, II. éves joghallgató.

Választmányi tagok: Böszörményi László, Kerekes Sándor, Miskolczy Hugó, Rednik Gábor I. éves, Fekete Ferencz, Kertes Béla, Mezey Gyula, Moess Gyula, Pelle János, Tunyoghy Lajos, Zubor Imre II. éves, Jäger Imre III. éves, Lecső László, Kacziány Kálmán, Nesztor József, Péterffy Elemér IV. éves joghallgatók.

A kör vagyona 2267 kor. 70 fillér, mely a nagyváradi takarékpénztárban gyümölcsözik.

VII. A TANÁROK ÉS AZ ÁLTALOK ELŐADOTT TANTÁRGYAK ÁTNÉZETE.

A tanárok neve	Tanító- hivatali mi- nőség	Tanszakma	Előad. nyelv		Heti órák száma		Észrevétel
			I.	II.	I.	II.	
Dr. Bozóky Alajos	kir. tanácsos, igazgató, ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Római jog			10	10	Tanári éve- inek száma : 38.
Dr. Molnár Imre	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Nemzetgazdá- szat, Pénzügytan., M. pénzügyi tör- vények, Tételes nemzet- közi jog			12	8	Tanári éve- inek száma : 37.
Dr. Persz Adolf † 1906. máj. 31.	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, h. ügyvéd	M. alkotmány- és jogtörténet, Európai jogt., Egyházi jog. Államszámvitel- tan. Encyclopaedia Statistika			16	18	Tanári éve- inek száma : 31.
Dr. Hoványi Gyula	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Jogbölcshészet, Büntetőjog, Politika			16	9	Tanári éve- inek száma : 21.
Dr. Szolcsányi Hugó † 1906. márcz. 24.	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	M. közigazgatási jog. Statistika, Legújabb kor tört.			14	10	Tanári éve- inek száma : 32.

A tanárok neve	Tanító-hivatali minősége	Tanszakma	Heti órák száma		Észrevétel
			I. félév	II. félév	
Dr. Ágoston Péter	képesített egyetemi magántanár, okleveles bíró, ny. r. tanár	Magy. magánj. Bányajog, Osztrák magánjog	12	10	Tanár 5 év óta
Dr. Mártonfy Marcel	képesített egyetemi magántanár. h. ügyvéd, ny. r. tanár	Törvénykezési eljárás, Kereskedelmi és váltójog	11	9	Tanár 2 1/2 év óta
Dr. Kiss Géza	ny. rk. tanár	Politika, Encyclopaedia, Magyar közjog	—	10	Tanár 1/2 év óta
Dr. Baróthy Ákos	orvostudor, városi tisztii főorvos, akadémiai m. tanár	Törvényszéki orvostan, Közegészségtan	2	2	Itteni m. tanár 7 év óta
Dr. Károly Irén	képesített főgymn. ny. r. tanár, akad. magántanár	Ethika	4	—	Itteni m. tanár 15 1/2 év óta
Dr. Némethy Gyula	Theologiai tudor, semináriumi ny. r. tanár, akadémiai m. tanár	Művelődéstört.	—	4	Itteni magántanár 7 év óta

VIII. AKADEMAI HALLGATÓK.

Beigatott nyilvános hallgatók.

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
I. Évesek:			
a) rendes joghallgatók:			
Aczél Sándor	1 2	Kálmán József	1 2
Bartha Béla	1 2	Kécsi Valér	1 2
Beliczay Viktor	1 —	Kerekes Sándor	1 2
Berkes József	1 2	35 *Koós Mózes	1 2
5 Bige József	1 2	Középeßy Emil	1 2
Borgida Lajos	1 2	Lévai Pál	1 2
*Bölönyi István	1 2	Mezei Zsigmond	1 2
Böszörményi László	1 2	Miskolczy Hugó	1 2
Capra Aurél	1 2	40 † Móré Pál	1 2
10 Comsia Oktáv	1 2	† Müller Emil	1 2
*Costina Jenő	1 2	Nesztor Aurél	1 2
Crainic Tivadar	1 2	Nyisztor József	1 —
Csányi László	1 2	Papp Gyula	— 2
Czecz Tivadar	1 2	45 *Pataki Oszkár	1 2
15 Czelláth Árpád	1 2	*Pathi Nagy Lajos	1 2
Dobó József	1 2	Petrán György	1 2
Drecksel Rezső	1 2	Petry Jenő	1 —
Faragó (Fried) V.	1 2	Pópa Tivadar	1 2
*Filip Viktor	1 2	50 Puskás János	— 2
20 †Friedmann Mór	1 2	Raffay Agoston	1 2
Goldberger Benj.	1 —	Rednik Gábor	1 2
György Ernő	— 2	Rosner Jenő	1 2
Hajdeu János	1 2	Sándor István	— 2
Halmi Jenő	1 —	55 Sándor János	1 2
25 Hámory Lajos	— 2	Schitler Ferencz	1 2
Házy Imre	1 2	Schön Jónász	1 2
Hermann Ottó	1 2	Schönzweig Imre	1 —
Herskovits Aladár	1 2	Sebestyén Gyula	1 2
Hesz Ágoston	1 —	60 Selagián Virgil	1 2
30 Ille Ambrus	1 2	Spinher János	1 —
Kaczvinszky József	1 2	Steiner Sándor	1 —
		Suhayda Béla	—
		Szacs vay Imre	1 2
		65 Szemes László	1 2
		Szemes Miklós	1 —

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Szigeti Elek	— 2	*Fekete Ferencz	1 2
☩ Szoták Árpád	1 2	Fluk Dezső	1 2
Wallner Ödön	1 —	20 Friedländer János	1 2
70 Weimann Izsó	1 2	Fülöp Endre	— 2
Vincze Béla	1 —	Gallov Dezső	1 —
*† Zajka László	1 2	Gotteszmann S.	1 —
		Gózsá Lajos	1 2
b) Rendkívüli joghall- gatók :		25 Grósz Imre	— 2
		Grübler Miksa	1 —
Adler Ernő	1 2	Gurka Gyula	— 2
Biró János	1 —	Gyenes Kálmán	1 —
75 Csordacsics Rob. E.	1 2	30 Halmi Jenő	— 2
Fiedmann Samu	— 2	Hartmann Sámuel	1 2
Hartstein Andor	1 2	Hesz Ágoston	— 2
Hillinger Márton	1 2	Jelinek Sándor	— 2
Kain Rezső	1 2	Jova György	— 2
80 Középeßy Ernő	1 2	35 Jung Tibor	1 2
†Pollák Áron	— 2	Katz Béla	1 2
		Kécsi Valér	— 2
		Kemény Jenő	1 —
		Kertes Béla	1 2
		Klein Márk	1 —
II. Évesek :		40 Klemens Rezső	— 2
*Ádám István	1 2	Kovács Andor	1 2
*Antal József	1 2	Kún Béla	1 2
Balogh Kálmán	1 2	Lévai Béla	1 2
Bánk György	— 2	Lukács J. Béla	1 2
5 Baranyi György	1 2	45 Magdu Valér	1 —
Bárdosy Ág. Virgil	1 2	Mandák Ernő	— 2
Beóthy Miklós	— —	Maxim Jenő	— 2
*Bozóky Ferencz	1 2	*Mayor Sylvius	1 2
Bretán Sándor	1 2	Mendelényi Béla	1 —
10 Brüder Sándor	1 2	50 Mezey Gyula	1 2
Dalmy József	1 2	Mikleá Szevér	1 2
*Dán Szabin	1 2	Moess Gyula	1 2
Egely Alajos	1 2	Móga Zakariás	— —
Egry Gergely	1 2	Montja Coriolán	— —
15 Elovics Elek	1 2	55 Nikodem Lajos	1 2
Fekete Béla	1 2	Orbán Péter	— 2
Fekete Ernő	1 2	Ormay Kálmán	1 2

N é v		Tan- félév	N é v		Tan- félév
	Pataki Rezső	1 2		Czeglédy Domokos	1 2
	Pauck Frigyes	1 —	10	Dobó Ferencz	1 2
60	**Pelle János	1 2		Erényi László k.	— —
	Popoviciu János	1 2		Gallov Dezső	— 2
	Porubszky Gyula	1 2		*Gelesian I. Fabius	1 2
	Rafajlovics Milos	— 2		Grozda Emil Péter	1 —
	Rosenthal Ferencz	1 —	15	Grübler Miksa	— 2
65	Róth Béla	1 2		Illyés Andor	1 —
	*Roxin Tivadar	1 2		Jäger Imre	1 2
	Sarkadi Dénes	1 2		Kemény Jenő	— 2
	ifj. Sártory Endre	1 2		Kenéz Sándor	— —
	Schönzweig Imre	— 2	20	Kiss Sándor	1 2
70	Sfurlea János	1 2		Kolontáry János	1 2
	Stefanovics Péter	— 2		Kovalszky Kálmán	1 2
	Stoineszku Sándor	1 2		Liszka Kálmán	1 2
	Szabó János	1 2		Majos Jenő	1 —
	Szántó Dezső	1 2	25	Moldován János	1 2
75	Szentléleky Mészáros L.	1 2		Nadányi Jenő	1 2
	Szeveriny Zoltán	1 2		Nagy Jenő	— 2
	Szunyogh Gábor	1 2		Nagy Mihály	1 2
	*Török István	1 2		Ney Pál	1 2
	*Trujia Demeter	1 2	30	Páffy Balázs	— 2
80	Tunyoghy Lajos	1 2		Pallay Béla	1 2
	Várszeghy Lajos	1 2		Pecsenyánszky Ist.	1 2
	Vincze Béla	— 2		*Pop I. Leonidas	1 2
	Weissglas Gyula	— 2		*Pópa Mihály	1 2
	**Zimányi József	1 2	35	Ritter Ármin	— —
85	Zubor Imre	1 2		Rozsly István	1 —
				Sebők Elek	1 2
				Suták István	1 2
				*Südy Tibor	1 —
			40	Waldmann Dezső	1 2
				Wertheimstein Vikt.	1 2
III. évesek:					
	Adler Sándor	1 —			
	Aszódi Ottó	1 —			
	Bánk György	1 —			
	Beke Miklós	1 2			
5	Bojér András	1 2			
	Bolkaciu Miklós	1 2			
	Borody Béla	1 —			
	Csatáry Imre	1 2			
IV. Évesek:					
				*Babeszku Emil v.	1 —
				Balogh Zoltán	1 2
				Barna Miklós	1 2

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Bart István	— —	25 Löblé László	1 2
5 Boglucz László	1 2	Meer Béla	— —
Böhm Camillo v.	1 —	Nagy Jenő	1 —
Böszörményi A. v.	1 —	Nesztor József	1 2
*Ciavici Ágost v.	1 —	Nyéki Jenő	1 2
Dobó Miklós	1 2	30 *Pacala Péter k.	— —
10 Farkas Péter	1 2	Pálffy Balázs	1 —
Fényes Ödön	1 2	*Péterffy Elemér v.	1 —
Fried János v.	1 —	*Prodanovits Tivad.	1 2
Hajdu Zoltán	1 2	Propper Miklós	1 2
Heringh Sándor v.	1 —	35 Radványi Jenő	— 2
15 Hirs József v.	1 —	Rigó László v.	1 —
Illyés Andor	— 2	Roediger Ernő v.	1 —
Jánossy Gyula v.	1 —	Serli István v.	1 —
Kacz Izsák v.	1 —	Sfurlea Traján	1 2
Kaczián Kálmán	1 2	40 Steiner Ervin	1 —
20 Kálmán Géza	1 —	Szeghalmy Sándor	1 2
Kovács Zsigmond v.	1 —	Szunyogh Péter	1 2
Kozma Iván v.	1 —	Tolnay László	1 2
Lánczy Ferencz v.	1 —	Völgyi Gábor	1 2
*Leccsó László	1 2	45 Zsunk János v.	1 —

Összesen : 252.

Jegyek magyarázata :

- ☞ az első félévben rendkívüliek,
- * ösztöndíjasok,
- k. egy évi önkéntesek,
- v. az első félév befejeztével végbizonyítványt kaptak,
- elmaradt joghallgatók.

2. Vizsgálati engedélyt nyertek :

A vizsgálati engedélyt nyert egyének csak a ministeri engedély keltének évében vétetnek számba.

Az első alapvizsgálatra :

Szabó János p. ü. számellenőr.
Nagy Béla h.-m.-vásárhelyi r.-fogalmazó.

A második alapvizsgálatra :

Illyés Andor budapesti t.-egyetemi joghallgató.
Mendelényi Béla, városi rendőrfogalm. segéd.
Nagy Béla, h. m. vásárhelyi r. fogalmazó.
Szabó János p. ü. számellenőr.

Az államtudományi államvizsgálatra :

Kőrös Lajos, végzett budapesti t. egyetemi joghallgató.
Mendelényi Béla, városi rendőrfogalm. segéd.
Nagy Béla, h. m. vásárhelyi r. fogalmazó.
Petrovsky Kálmán, végzett budapesti t. egyetemi jog-
hallgató.
Szabó János, p. ü. számellenőr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A jogtudományi államvizsgálatra :

Mendelényi Béla, városi rendőrfogalmazó segéd.
Nagy Béla, h. m. vásárhelyi r. fogalmazó.
Petrovsky Kálmán, végzett budapesti t. egyetemi jog-
hallgató.
Szabó János, p. ü. számellenőr.

Az államszámvitelre beiratkoztak :

Balogh Lajos.
Déry Endre.
Herczeg János.
Kerekes Géza.
5 Kőrösi Árpád.
Paksy Mihály.

Az intézetet általában látogatók száma 273 volt. A be-
igztatott nyilvános joghallgatók számánál a múlt évihez képest
gyarapodás 19, a vizsgaengedélyt nyert egyének számánál

gyarapodás 10, az államszámviteltant hallgató tisztviselőknél apadás 5, általános gyarapodás 24.

A nyilvános hallgatók között szám szerint volt: Abauj megyei 3, Alsófehér megyei 1, Arad megyei 23, Bács megyei 1, Békés megyei 9, Bereg megyei 1, Bihar megyei 123, Borsod megyei 1, Csanád megyei 1, Csik megyei 1, Csongrád megyei 3, Fehér megyei 2, Fogaras megyei 1, Győr megyei 2, Háromszék megyei 1, Heves megyei 2, Hunyad megyei 4, Jász-Nagy-Kún-Szolnok megyei 7, Kis Küküllő megyei 1, Kolozs megyei 1, Krassó-Szörény megyei 7, Máramaros megyei 2, Maros-Torda megyei 1, Moson megyei 1, Pest-Pilis-Solt megyei 5, Sopron megyei 1, Szabolcs megyei 3, Szathmár megyei 21, Szilágy megyei 2, Temes megyei 4, Tolna megyei 1, Torontál megyei 4, Udvarhely megyei 1, Ugocsa megyei 3, Ung megyei 4, Zala megyei 1, Zólyom megyei 2, Alsó ausztriai 1.

IX. A TANDIJ ALÓL EGÉSZEN S FÉLIG FELMENTETTEK KIMUTATÁSA.

Évfolyam		egészen	félíg	kor.	fill.
Az I. félévben	Az I. évfolyamban	1	11	286	—
	A II. évfolyamban	4	9	357	—
	A III. évfolyamban	—	5	115	—
	A IV. évfolyamban	3	5	242	—
	Összesen :	8	30	1000	—
A II. félévben	Az I. évfolyamban	1	11	286	—
	A II. évfolyamban	6	9	453	—
	A III. évfolyamban	—	5	115	—
	A IV. évfolyamban	2	3	66	—
	Összesen :	9	28	914	—

Az egész évben tehát 75 joghallgatónak 1914 korona tandij engedtetett el.

Az ösztöndíjak, segélyegyleti díjak, elengedett tandíjak s a betegsegélyző alapból utalványozott segélyek együttvéve 13988 korona 44 fillérre rugtak.

X. TANANYAG.

I. Kötelező tantárgyak:

Első félév	Első évfolyam	Bevez. a jog- és államtudományokba, 2 óra. Római magánjog (institutiók), 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, 7 óra. Ethika, 4 óra.
	Második évfolyam	Nemzetgazdászat, 6 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Jogbölcsezet, 6 óra. A XIX. század története, 4 óra.
	Harmadik évfolyam Jogtudom. tanfolyam	Büntetőjog, 5 óra. Polgári Törvénykezési jog, 5 óra. Magy. kereskedelmi és váltójog, 6 óra. Osztrák magánjog, 6 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Alkotmányi és kormányz. politika, 5 óra. Magyar közigazgatási jog, 5 óra. Magyar pénzügyi jog, 5 óra. Egyházi jog, 7 óra.
Második félév	Első évfolyam	Római magánjog, 8 óra. Európai jogtörténet, 5 óra. Művelődéstörténet, 4 óra.
	Második évfolyam	Tételes nemzetközi jog, 3 óra. Pénzügytan, 4 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Magyar közjog, 6 óra.
	Harmadik évfolyam Jogtudom. tanfolyam	Büntetőjog, 5 óra. Magyar állam statisztikája, 5 óra. Polgári törvénykezési jog, 5 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Specziál kollegiumok.

II. Speciál kollegiumok.

Az első félévben 5 tanár hirdetett hetenkint 18 órában 9 speciálkollegiumot, melyekre 360 joghallgató iratkozott be, a második félévben pedig 10 tanár hetenkint 38 órában 20 sepeciálkollegiumot, melyeket 816 joghallgató látogatott, ugyanis számos joghallgató több speciálkollegiumot választott.

Az egyes kollegiumokat a következő táblázat tünteti föl :

A tanár neve	Az előadás tárgya *Publicumok † Kötelező tantárgyak	Hetenkinti óraszám	Hallgatók száma
Az első félévben :			
Bozóky	Codex Theodosianus ismertetése	1	72
"	*Gaius olvasása	1	60
Szolcsányi	†A legújabb kor története	4	64
"	Beltügyi igazgatás	2	7
"	Közgazdasági közigazgatás	2	4
"	*Iparügyi közigazgatás	1	7
Ágoston	Magánjogi practicum	1	40
Károlyi	†Ethika	4	76
Baróthy	Törvényszéki orvostan	2	30
A második félévben :			
Bozóky	Pandekták (ált. tanok)	2	79
Persz	Jogtörténeti repetitorium	1	72
"	Államszámviteltan	2	54
Molnár	A nemzetgazdaságtan különös t.	2	60
"	†Tételes nemzetközi jog	3	78
Hoványi	*Jogbölcészeti conversatórium	1	70
"	Szemelvények a jogbölcészetből	2	20
"	Büntetőjogi gyakorlatok	1	25
Szolcsányi	Közigazgatásjogi practicum	2	23
"	*Keresked. és forgalmi statisztika	1	32
"	Bevezetés a statisztikába	2	24
Ágoston	M. magánjogi gyakorlatok	1	34
"	Osztrák örökjog	2	23
"	Magyar bányajog	2	20
Kiss	Közjogi gyakorlatok	2	45
"	A parlament költségvetési joga	2	20
Mártonfy	Kereskedelmi jog	2	25
"	Csődjog	2	21
Némethy	Művelődéstörténet	4	76
Baróthy	Közegészségtan	2	15

XI. ÖSZTÖNDIJASOK.

Első évek:

Bölönyi István, Végh Rozália-féle	400	Koro- nával
Costina Jenő, Ghiba-Birta-félét	400	„
Filip Viktor, Gozsdu-félét	500	„
Ille Ambrus, Gozsdu-félét	400	„
5 Koós Mózes, Gozsdu-félét	400	„
Pataki Oszkár**, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30·56	„
Pati Nagy Lajos, Alapy-félét	420	„
Zajka László, Alapy-félét	420	„

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Másod évek:

Ádám István, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	50	„
10 Antal József, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	50	„
Bozóky Ferencz, Alapy-félét	420	„
Dán Szabin, Gozsdu-félét	400	„
Fekete Ferencz, Alapy-félét	420	„
Maior Silvius, Jova-félét	120	„
15 Pataki Rezső, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	50	„
Pelle János, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	50	„
Ugyanaz, Popovits-félét	200	„
Roxin Tivadar, Gozsdu-félét	500	„
Török István, Alapy-félét	420	„
20 Trutia Demeter, Gozsdu-félét	500	„
Zimányi József, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	19·44	„
Ugyanaz**, Winterhalter-félét	90	„

* Csak az I. félévben.

** Csak a II. félévben.

Harmad évesek :

	Gelesian J. Fabius, Jövedéki birság alap-félét	400	Koro- nával
	Pop Leonidás, lugosi g. kath. kápt.-félét . . .	200	”
25	Pópa Mihály, Gozsdu-félét	500	”
	Südy Tibor*, Alapy-félét	420	”

Negyed évesek

	Babesku D. Emil, Gozsdu-félét	600	”
	Ciavici Ágoston, Gozsdu-félét	600	”
	Lecső László, Jövedéki birság alap-félét . . .	400	”
30	Paczala Péter†, Gozsdu-félét	600	”
	Péterffy Elemér, Alapy-félét	420	”
	Prodanovits Tivadar, Gozsdu-félét	600	”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XII. VIZSGÁLATOK.

Az 1875. évi Szabályzat 51. §-a értelmében a joghallgatók előmenetelének figyelemmel kísérése szempontjából sürűen tartattak colloquiumok nemcsak a kötelező. hanem egynémely specziálcollegiumokból is.

A jelen 1905—1906. tanév folyama alatt letett alap-és államvizsgálatok eredménye pedig a következő :

* A második félévben a berlini egyetemre távozott.

† Ez évben önkéntes volt.

1905. évi szeptember 1-től 1906. június végéig*

Letette az	Nyilvános rendes joghallgató	Ministeri engedély folytán	képesítettett			Felfüggesztett	Összesen
			Kitüntetéssel	Egyhangulag vagy szótöbbséggel	Nem		
Első alapvizsgálatot .	84	2	7	49	11	19	86
Második alapvizsg. .	88	3	14	62	7	8	91
Államtud. államvizsg. .	16	3	1	17	—	1	19
Jogtud. államvizsg. .	5	—	—	2	2	1	5
Főösszeg . .	193	8	22	130	20	29	201
%	96.02	3.98	10.94	64.69	9.95	14.42	100

A jogtanulók szorgalmának fokozása szempontjából a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minster ur 1902. márczius 19-én 14705. sz. alatt kelt szabályrendeletével ** elrendelni méltóztatott, hogy azon tanulók nevei, kik az alaps illetőleg államvizsgálatokat kitüntetéssel teszik le, a VKOM Hivatalos Közlönyének a tanévet követő szeptember hó 1-én megjelenő számában évenként külön rovatban közzététessenek. E végből felhívta az igazgatókat, hogy a veze-

* Ezen táblás kimutatás az egész tanév alatt letett összes alap és államvizsgálatok eredményét tünteti föl, melyben a múlt évekről elmaradt pót- és javítóvizsgálatok is befigyaltatnak, ellenben a 65-ik lapon lévő táblázatban csak az idei joghallgatók vizsgálatai vannak feltüntetve.

** Megjelent a VKOM Hivatalos Közlönye 1902. évi április 1-én kiadott 7. számában.

téstük alatt álló főiskolán kitüntetéssel vizsgázott tanulók névjegyzékét minden évben a tanévet követő augusztus hó 1-ig közvetlenül a Hivatalos Közlöny szerkesztőségéhez címezve küldjük be.

Ezen intézkedésével a minister ur ő nagyméltósága alkalmat kívánt nyújtani arra, hogy egyrészt a valóban tehetséges és szorgalmas tanulók munkájoknak jól megérdemelt jutalmát elnyerjék, az életben biztos és képességeiknek megfelelő megélhetési módhoz és munkakörhöz jussanak, s hogy másrészt azok, kik a főiskolából távozó ifjak jövő működési körének kijelölésére hivatvák, évről-évre megtudják azok neveit, a kiket az alaposabb képzettséget igénylő helyekre első sorban állíthatnak.

A helybeli kir. kath. jogakadémia hallgató közül *kitüntetéssel tették le:*

1. Az első alapvizsgálatot: *Berkes József, Borgida Lajos, Házy Imre, Kálmán József, Középpessy Emil, Pataki Oszkár, Pati Nagy Lajos.*

2. A második alapvizsgálatot: *Ádám István, Bozóky Ferencz, Elovits Elek, Fekete Ferencz, Grósz Imre, Katz Béla, Lévai Béla, Maxim Jenő, Orbán Péter, Pelle János, Roxin Tivadar, Tunyoghy Lajos, Zimányi József, Zubor Imre.*

3. Az államtudományi államvizsgálatot: *Lecső László.*

A kitüntetéssel vizsgázott fentebbi joghallgatók nevei a helybeli napilapokban is közöltettek.

A leczkekönyv aláírása az I. félévben 4 joghallgatótól megtagadtatott. 10 joghallgatónál a második félévben tanusítandó szorgalomtól tétetett függővé, a második félévben pedig 3 joghallgatótól tagadtatott meg a leczkekönyv aláírása Végbizonyítványt kapott az I. félév végén 16, a második félév végén 15 joghallgató. Hadi szolgálatban állott 2 joghallgató, meghalt 2.

XIII. A JOGHALLGATÓK STATISZTIKAI ÁTNÉZETE.

Évfolyam		A kötelezett collegek órászáma		Anyanyelv szerint					Vallás szerint						A vizsg. eredm.			Tanpénz		Az ösztöndíjasok		Az ösztöndíjak összes mennyisége koronáértékben	
		A tanuló száma	A tanuló száma	magyar	román	német	szerb	rutén	római kath.	gör. kath.	gör. keleti	ágost hitv.	helv. hitv.	izraelita vallású	külföldi	egyszerűen	nem	vizsga nélkül	fizetők	mentesek	1/1	1/2	Az ösztöndíjasok száma
Első félév	Első évfolyam . . .	21	72	61	11	—	—	—	23	5	12	1	10	21	—	—	—	—	60	1	11	7	1470.—
	Második évfolyam .	21	64	52	12	—	—	—	21	8	7	4	4	20	—	—	—	—	51	4	9	13	1609.44
	Harmadik évfolyam.	22	33	27	6	—	—	—	10	5	3	2	6	7	—	—	—	—	28	—	5	4	760.—
	Negyedik évfolyam .	22	40	32	8	—	—	—	12	4	4	—	8	12	—	—	—	—	32	3	5	6	1610.—
	Főösszeg :	86	209	172	37	—	—	—	66	22	26	7	28	60	—	—	—	—	171	8	30	30	5449.44
Második félév	Első évfolyam . . .	17	67	54	13	—	—	—	21	6	11	—	8	21	7	19	7	34	55	1	11	8	1536.—
	Második évfolyam .	18	72	59	13	—	—	—	23	11	9	5	7	17	14	30	6	22	57	6	9	13	1680.—
	Harmadik évfolyam	15	30	24	6	—	—	—	8	3	3	2	7	7	—	—	—	30	25	—	5	4	760.—
	Negyedik évfolyam .	—	21	16	5	—	—	—	6	4	1	—	4	6	—	—	1	20	16	2	3	6	1610.—
	Főösszeg :	50	190	153	37	—	—	—	58	24	24	7	26	51	21	49	14	106	153	9	28	31	5606.—

Jegyzet. Ebből a kimutatásból az évközben kimaradt tanulók, valamint az önkéntesek kihagyattak.

KIMUTATÁSA

a második felévi joghallgatóknak atyjok vagy gyámjok polgári állása szerint:

Atyja vagy gyám- jának polgári állása neveze- tesen :	Földműves	Közép és nagybirtokos	Kisiparos és kereskedő	Nagyiparos és keresk.	Tanár, tanító, lelkész	Egyéb okleveles	Egyéb értelmiségű	Állami	Hatósági	Községi	Magán	Hadi	Szolga	Önálló	Összesen
								tisztviselő							
	17	17	30	6	23	16	17	24	3	12	10	—	10	5	190

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XIV. AKADÉMIAI KÖNYVTÁR.

A könyvtárt az idén is sűrűen használták, számszerint 318 egyén 1010 művet használt.

A könyvtár állása 1905. január

1-én volt	13318	köt.	65935	kor.	60	fillér,
1905. évi gyarap. vétel útján .	136	„	1546	„	03	„
ajándék útján	111	„	338	„	—	„

s így állása 1905. deczemb.

végén	13565	köt.	67819	kor.	63	fillér
-----------------	-------	------	-------	------	----	--------

értékben.

XV. LEVÉLTÁRI SZEMLE.

A kar a lefolyt évben összesen 15 értekezletet tartott. Az iktatókönyv szerint beérkezett 1905. évi jul. 1-től 1906. évi jun. 30-ig 589 ügydarab, ezek között két miniszteri szabályrendelet.

Az érdekesebb levéltári okmányok a következők:

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
1904.6 510	jul. 7.	A kiténtetéssel vizsgázott joghallgatók nevei a VKOM Hivat. Közlönyének szerkesztőségével közölni fogják.
511	52413. jun. 29.	A nm. VKOM Dr. Mártonfy Marcellt ny. r. tanárrá nevezi ki.
512	jul. 8.	Az 1904—905. évi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
513	647. jun. 23.	A m. kir. postatakarékpénztár 1904. évi működéséről szóló jelentését küldi a könyvtár számára.
514	447. jun. 16.	A muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője a m. nemzeti muzeum 1904. évi állapotáról szóló jelentését küldi a könyvtár számára.
517	41009. jul. 8.	A nm. VKOM az akadémiai épületen szükségessé vált tisztogatási és tataroztatási munkálatokat 1688. kor. 16 fill. erejéig engedélyezi.
518	54374. jul. 8.	Ugyanaz az 1905—1906. első félévi tanrendet jóváhagyja.
522	55630. jul. 14.	Ugyanaz az 1905—1906. tanévre megalakított alap- és államvizsg. bizottságokat megerősíti.
531	2058. aug. 3.	Mgos. Vinkler József püspöki helynök meghívja az igazgatót s a tanári kart az aug. hó 18-án, mint ő Felsege legm. születése és aug. 20-án, mint Szt. István napján a helybeli lat. sz. székesegyházban tartandó ünnepélyes isteni tisztelgetekre.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
533	62544. aug. 10.	A nm. VKOM leküldi a pozsonyi k. jogakadémián betöltendő Ethikai tanszékre vonatkozó pályázati hirdetést
540	54375. aug. 11.	Ugyanaz Dr. Baróthy Ákos m. tanár részére a közegészségtanból tartott előadásért 200 kor. jutalomdíjt utalványoz.
542	aug. 23.	Néhai Borbás Vincze kolozsvári t. e. tanár gyászlapja. A kar részvétírata.
547	aug. 24.	Néhai Dr. Tangl Eduárd csernoviczi t. egyetemi tanár gyászlapja. Részvétírata.
555	aug. 31.	Az 1904—1905. évi tandíj számadás fölülbírálás végett a VKOM számvevőségéhez átküldetik.
557	"	Pécsi joglyceumi Évkönyv.
558	"	Egri joglyceumi Évkönyv.
559	"	Pozsonyi k. jogakadémiai Évkönyv.
560	"	Kassai k. jogakadémiai Évkönyv.
561	"	Budapesti t. egyetem Almanachja.
562	"	Kolozsvári t. egyetem Almanachja.
563	"	Bécsi cs. kir. t. egyetem Évkönyve.
564	"	Csernoviczi cs. kir. t.-egyetemi Évkönyv.
565	"	Debreczeni ev. ref. jogakadémia Évkönyve.
566	"	Kecskeméti ev. ref. jogakadémia Évkönyve.
567	"	Eperjesi ág. ev. jogakadémia Évkönyve.
568	"	Sárospataki ev. ref. jogakadémia Évkönyve.
569	"	Máramaros-szigeti ev. ref. joglyc. Évkönyve.
572	"	A keleti keresk. Akadémia Évkönyve.
1905 6		
4	szept. 1.	Pozsonyi tanrend.
5	—	Egri tanrend.
6	szept. 3.	Prágai német egyetem tandrendje.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
8	889. aug. 29.	A helybeli casino választmánya tudatja, hogy a joghallgatók igazolvány mellett mint vendégek a casinóba eljárhatnak.
9	17552. aug. 24.	Temesvár sz. kir. város polgármestere megküldi a Metz Sámuel-féle ösztöndíj állomás betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
16	szept. 12.	Máramaros-szigeti tanrend.
36	1167. szept. 22	Sárospataki tanrend.
37	73.	Lembergri tanrend.
38	254.	Pécsi tanrend.
59	2446. szept. 27.	Mgos Vinkler József püspöki helynök meghívja az akadémiát a f. évi okt. 4. Ő Felsege legmagasabb nevenapján a helybeli l. sz. székesegyházban tartandó Te Deumra.
70	3873. eln. okt. 1.	A polgármester tudatja, hogy a szüret 9., 10., 11. lesz.
74	T. 16. 294. szept. 23.	A nm. m. kir. Igazságügyi minister megküldi a polg. tkv. tervezetét előkészítő Főelőadmány V. és VI. kötetét
80	77924. okt. 13.	A nm. VKOM a megürült tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt küldi.
82	okt. 10.	Az 1905—1906. tanév I. felére beirt joghallgatók száma felterjesztetik.
144	okt. 14.	Az 1905 - 1906. tanévre beirt ösztöndíjas joghallgatók kimutatása felterjesztetik.
151	okt. 21.	Csernoviczi cs k. egyetem tandrendje.
157	82912. okt. 18.	A nm. VKOM leküldi a kolozsvári t. egyetemenél megüresedett ausztriai jogi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
164	okt. 25.	Az igazgató kezelése alatt álló alapítványok jövedelmeinek felhasználásáról készített 1904—1905. évi számadás felülbíralás végett a VKOM számvevőségének átküldetik.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
168	85409.	A nm. VKOM. leküldi a kassai kir. jogakadémián megürült nemzetgazdasági és pénzügyi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
169	73711. okt. 19.	A lugosi m. kir. p. ü. igazgatóság tudatja, hogy Müller Emil joghalgató a jövedéki birság alapból 400 kor. ösztöndíjt kapott.
179	64. okt. 30.	A bécsi cs. k. t. egyetem legujabb kiadványait küldi a kvtár számára.
187	85009. okt. 26.	A nm. VKOM az akadémia nyomdászamlájára 402 kor. 50 fillért utalványoz.
193	76670. okt. 27.	Ugyanaz Dr. Persz Adolf ny. r. tanárnak az encyclopaedia helyettesítéséért 160, Dr. Hoványi Gyula ny. r. tanárnak a politika helyettesítéséért 400 kor. helyettesítési díjat utalványoz.
199	980. nov. 9.	A muzeumok és könyvtárak főfelügyelősege megküldi 1904. évi működéséről szóló jelentését.
206	85927. nov.12.	A VKOM megengedi, hogy Dr. Hoványi Gyula az államtudományi államvizsgálatokban is részt vehessen és elrendeli, hogy a helyettesített tanszékre eső tandíj aránylagos részét is kapja a helyettesítési díjon fölül.
211	nov. 19.	Dr. Balázs Károly „a népesedés“ cz. munkáját ajándékozza a könyvtárnak.
214	—	A kolozsvári m. k. Ferencz József t. egyetem tanév megnyitó és rektorbeiktató ünnepélyének leírását küldi.
215	nov. 22.	A körmöczbányai siket-néma intézet gyűjtő-ive. A kar 10 koronát adományoz.
217	74616.	A nm. m. kir. Földművelési Minister megküldi az 1905. évi Gabona-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
218	—	termés cz. kiadványát a könyvtár számára. Budapest sz. k. és székes főváros kórházainak Évkönyvét küldi a könyvtár számára.
219	—	Ugyanaz Statisztikai Hivatalának kiadványait küldi.
220	nov. 26.	Felterjesztés az üresedésben lévő tanszék betöltése tárgyában.
222	nov. 28.	A párbaj-ellenes liga felhívása csatlakozásra.
224	223521. dec. 1.	A m. kir. államvasutak igazgatósága a tanárok állandó arczképes igazolványainak érvényét az 1906. évre meghosszabbítja.
226	decz. 3.	Meghívó az 1906. évi ápril 28-án Turinban tartandó VI. nemzetközi anthropologiai büntető kongresszusra.
230	100319. nov. 29.	A nm VKOM leküldi a magasabb M. Terézia-féle ösztöndij-állomások betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
237	9746. eln.	Ugyanannak <i>Szabályrendelete</i> a hírlapi hirdetések körül követendő eljárás tárgyában.
243	decz. 18.	A II. félévi tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
245	95531. decz. 9.	A VKOM leküldi a pozsonyi kir. jogakademia abbeli javaslatát, hogy a végzett joghallgatók bárhol akadálytalanul bocsássonak az államvizsgálatra. A kar a javaslatához nem járul.
247	decz. 22.	Néhai Dr. Schulek Gusztáv eperjesi joglyceumi ny. jogtanár gyászlapja. A kar részvétirata.
249	99813. decz. 18.	A nm VKOM a megürült tanszékre Dr. Kiss Géza, a m. kir. igazságügyi miniszteriumba szolgálattételre berendelt kir. tszéki aljegyzőt nevezi ki egyelőre ny. rk. tanárrá.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
		Együttal megállapítja a tanszékek betöltésénél követendő eljárást.
255	decz. 31.	Budapest sz. kir. és székesfőváros 1906. költségvetését küldi a könyvtár számára.
256	—	Kecskeméti tanrend.
259	105500. decz. 18.	A nm VKOM leküldi az új Érettségi vizsgálati utasítást.
266	107217/1905. jan. 3.	Ugyanaz, a II. félévi tanrendet jóváhagyja.
270	1351. jan. 9.	Az eperjesi ág. e. joglyceum igazgatója megköszöni a kar részvéti-iratát (247.)
271	5244 1905. jan. 4.	A nm. VKOM a 400 koronán alóli ipari beszerzések kimutatását felterjesztetni rendeli. Felterjesztetett.
276	jan. 13.	Eperjesi tanrend.
284	jan. 15.	A temesvári siket-néma intézet gyűjtőive. A kar 10 koronát adományoz.
287	1038. jan. 13.	A nm VKOM Dr. Kiss Géza ny. rk. tanárt a II. alap. és az államtudományi államvizsgálati bizottságba vizsgáló tagul kinevezi.
290	jan. 17.	Egri tanrend.
292	101392 1905. jan. 12.	A nm VKOM rendelete, mely szerint a helyettesítésekért járó jutalomdíj nem félévenként, hanem havonként állapittatik meg a teljesített munka arányában.
294	102393 1905. jan. 13.	Ugyanaz dr. Persz Adolf ny. r. tanár részere f 1906. évi febr. 1-től az ötödik ötödévi 400 kor. fizetési korpótlékot utalványozza.
295	jan. 20.	Pécsi tanrend.
299	jan. 22.	A cs. és kir. konzuli Akadémia személyzetének kimutatását küldi.
300	—	Mármrosszigeti tanrend.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
308	109361 1905. jan. 13.	A nm VKOM dr. Baróthy Ákos m-tanár részére a törvényszéki orvostanból tartott előadásaiért 200 kor. jutalomdíjt utalványoz.
309	110452 1905. jan. 12.	Ugyanaz dr. Kiss Géza ny. rk. tanár fizetését és lakpénzét utalványozza.
310	109479 1905. jan. 18	Ugyanaz leküldi a kolozsvári Ferencz József t. egyetemnél megüresedett Statistikai tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetőmenyt.
311	T. 16 306. jan. 17.	A nm m. kir. Igazságügyi minster megküldi a polg. tk. tervezetét előkészítő Főelőadmány VII. kötetét.
319	jan. 27.	Kolozsvári t. egyetemi tanrend.
320	—	A VKOM számvevősege az akadémia Almanachjait kéri. Elküldettek.
322	jan. 29.	Az 1905. évi ügyviteli, hetestartási és vízhasználati átalányszámadás az intézeti pótlelettárral együtt a VKOM számvevőségéhez átküldetik.
323	jan. 30.	Az 1905. évi irodai átalányszámadás is.
324	—	Az 1905. évi könyvtári számadás is, a könyvtár gyarapodását feltüntető pótlelettárral.
327	—	Budapest sz. kir. és székes főváros halandósági és közoktatástügyi statisztikáját küldi a könyvtár számára.
330	jan. 31.	Sárospataki tanrend.
331	—	Dr. Baróthy Ákos városi tiszti főorvos jelentése NVárad város közegészségügyéről.
340	febr. 7.	Az ungvári siket-néma intézet gyűjtőive. A kar 10 koronát adományoz.
345	febr. 9.	A soproni siket-néma intézet gyűjtőive.

Levél- szám	Idegen szám	T Á R G Y
346	240. eln. febr. 5.	A nm VKOM leküldi véleményezés végett az egyetemek és egyetemi főiskolákról készített törvényjavaslatát.
350	febr. 12.	A prágai német egyetem rektorbeiktató ünnepélyének leírását küldi.
356	4934. febr. 7.	A nm VKOM az 1904. évi decz. 17-én 100240. sz. a kelt rendelettel Schwarz Ignác budapesti joghallgatóra kimondott kizárást a többi m. főiskolákból kegyelemből föloldja.
359	13384. febr. 13.	Ugyanannak <i>Szabályrendelete</i> a m. alkotmány és jogtörténetnek az európai jogtörténettel való egyesítése tárgyában. Az 1906—1907. tanévtől kezdve az egyesített tanzak „Magyar alkotmány és jogtörténet“ czime alatt mindkét félévben heti 5 órában adandó elő.
360	621. eln. febr. 13.	Ugyanaz dr. Szolcsányt Hugó jogtanár részére érdemkeresztet küld két emberéletnek a saját élete veszélyeztetésével történt megmen-téséért.
361	339. febr. 13.	Körmöczbánya sz. kir. főbányaváros tanácsa megküldi a Campione Sándor-féle ösztöndíj betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
365	849. febr. 9.	A polgármester átirata, mely szerint a VKOM 98109—1905. sz. leirataival a város által a joghallgatókat segélyző egylet javára tett alapítvány 1904. évi kamatának felhasználásáról készített számadást helyesnek találta.
366	febr. 17.	Átirat a biharmegyei m. kir. építészeti hivatalhoz az akadémiai épület kidüléssel fenyegető vasrácsozatának megvizsgálása tárgyában.
371	febr. 19.	A II. félévre beírt joghallgatók száma felterjesztetik.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
376	febr. 24.	Csernoviczi egyetemi tanrend.
379	febr. 27.	Pozsonyi tanrend
380	—	A dijoni egyetem nyári francia nyelvi tanfolyamának prospektusát küldi.
381	19867.1905. febr. 23.	A VKOM számvevősége az 1904—5. tanévi tandíjszamadást helyesnek találja.
382	1777. febr. 28.	Jászberény város polgármestere megküldi a Pintér Mihály-féle ösztöndíjra vonatkozó pályázati hirdetést.
384	17832. márcz. 2.	A nm. VKOM az akadémia-utca felőli vasrácszat helyreállítását az építészeti hivatal felügyelete alatt 537 kor. 88 fill. erejéig engedélyezi.
387	18108. jan. 29.	A nm. m. kir. földművelésügyi minster megküldi az „Utmutató a Gazdasági tudósítók számára 1906.“ cz. kiadványát a könyvtár számára.
388	55. márcz. 5.	A biharmegyei m. kir. építészeti hivatal átküldi a szünet alatt végzett munkálatok számláit a fölülvizsgálati záradékkal. A számadás felterjesztetik.
390	márcz. 7.	A debreczeni siket-néma intézet gyűjtőive. A kar 10 koronát adományoz.
394	1072. eln. márcz. 7.	Mgos Lukács György VKOM búcsulevele.
396	228. febr. 23.	A szegedi Vakok Intézetét gyámolító Egyesület gyűjtőive. A kar 10 koronát adományoz.
397	márcz. 11.	A budapesti m. kir. t. egyetem legújabb kiadványait küldi.
403	94. márcz. 14.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem tönyvtára nyomtatott katalógusait küldi.
405	1180. eln. márcz. 9.	Nm. Tost Gyula VKOM tudatja, hogy a ministerium vezetését átvette.
407	márcz. 16.	Dworzsák praelatus ur gyűjtő ive a sofiai árvaházban létesítendő ma-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
408	7323. márcz. 14.	gyar alapítványi hely javára A kar 8 koronát adományoz. A nm. VKOM Grossmann Józsefet a t. egyetemen elkövetett indexhamítás miatt az összes magyar főiskolákból egyszersmindenkorra kizárja.
411	49. márcz. 15.	A m. képviselőház irodaigazgatója megküldi az 1901—1906. országgyűlés jegyzőkönyveinek III., Irományainak XXXIII—XXXVI., Naplójának XXV—XXXI. köteteit a könyvtár számára.
413	3. márcz. 19.	A polgármester átírata a választásra jogosult tanárok névjegyzékének átküldése tárgyában. Átküldetett.
417	márcz. 24.	Jelentés a nm. VKOM-hoz Dr. Szolcsányi Hugó ny. r. jogtanár elhunytáról és a temetkezési járuléknak özvegye számára leendő sürgős utalványozása iránt.
418	131. márcz. 24.	A helybeli prémontrei főgymnasium részvétírata.
422	márcz. 26.	A nm. m. kir. Igazságügyi minister úr megküldi a polg. tkv. tervezetét előkészítő Főelőadmány VIII. kötetét.
423	márcz. 26.	Kassai tanrend.
425	168. márcz. 26.	A helybeli állami főreáliskola részvétírata.
426	—	Dr. Magyary Géza budapesti m. k. t. egyetemi jogtanár részvétírata.
427	—	Dr. Nagy Ernő, kolozsvári m. k. t. egyetemi jogtanár részvétírata.
428	—	Dr. Somló Bódog kolozsvári m. k. t. egyetemi jogtanár részvétírata.
429	413. márcz. 26.	A budapesti m. k. József-műegyetem Rektorának részvétírata.
430	774. márcz. 26.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem jogkari Dékánjának részvétírata.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
432	márcz 27.	Dr. Nagy Ferencz, budapesti t. egyetemi jogtanár részvétirata.
433	—	Dr. Földes Béla budapesti t. egyetemi jogtanár részvétirata.
434	226. márcz. 26.	Az egri érseki joglyceum részvétirata.
435	4565. márcz. 27.	A budapesti m. k. t. egyetem Rektorának részvétirata.
436	61. márcz. 26.	A pécsi püspöki joglyc részvétirata.
437	234. márcz. 26.	A kassai kir. jogakadémia részvétirata.
438	márcz. 25.	Maller Géza fiumei m. kir. posta és táviró tiszt részvétirata.
442	1383.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem Tanácsának részvétirata.
443	márcz. 28. 26500. márcz. 27.	A nm. VKOM néhai Dr. Szolcsányi H. özvegyvének 1000 korona temetkezési járulékot utalványoz az igazgató kezeihez.
444	márcz. 30.	Özv. Dr. Szolcsányi Hugóné kérényye nyugdíjának megállapítása és utalványozása iránt. Sürgösen felterjesztett.
445	1917.	Az eperjesi ág. ev. joglyceum részvétirata.
446	márcz. 30. 6385. márcz. 27.	A nm. VKOM számvevősege a nagy szünidő alatt végzett javítási munkálatokra utalványozott 1688. kor. 16 fillér felhasználásáról szóló számadást helyesnek találja.
450	ápr. 2.	Prágai tanrend.
451	márcz. 31.	Mgos Dr. Grosschmid Béni m. kir. udvari tanácsos, budapesti t. egyetemi jogtanár részvétirata.
453	ápr. 3.	Gyűjtő-iv az orsz. kath. tanítói segélyalap javára. A kar 10 koronát adományoz.
454	150. ápr. 2.	A pozsonyi kir. jogakadémia részvétirata.
458	360.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem megküldi az ottani orvosi és természettudományi inté-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
461	872. ápril. 9.	zeteket ismertető Emlékkönyvet a könyvtár számára. Mgos Vinkler József püspöki helynök meghívja a jogakademiát a feltámadási ünnepre.
464	1631. eln. ápril. 9.	Nm Tost Gyula VKOM ur búcsú levele.
467	1283. eln. márcz. 28.	A nm VKOM <i>Szabályrendelete</i> (H. Közl. 8. sz.) az ipari beszerzések kimutatása tárgyában.
471	27556. ápr. 9.	Ugyanaz dr. Persz Adolf ny. r. tanárnak a statistika helyettesítéséért 316 kor. 67 fillért utalványoz.
475	1760. eln. ápril. 18.	Nm. gf. Apponyi Albert tudatja, hogy a VKOM vezetését átvette s kéri az igazgató támogatását hivatalos működésében.
476	1777. eln. ápril. 19.	Ugyanannak leirata a tanárok törvényes politikai szabadságának megővése tárgyában.
477	2722. apr. 17.	A VKOM számvevősége az akadémia 1905. évi ügyviteli, hetestartási és vízhasználati átalányairól készített számadást (322. sz.) helyesnek találja.
478	628.	A bécsi cs. k. t. egyetem II. félévi tanrendje.
481	ápril. 25.	A kar üdvözlő felirata nm. gf. Apponyi Albert VKOM úrhoz. (30. l.)
484	ápril. 26.	Felterjesztés az üresedésben lévő tanszék betöltése iránt.
485	ápril. 27.	A muzeumok és könyvtárak orsz. szövetségének meghívója a máj. 24-én tartandó rendes évi közgyűlésre. A kart dr. Hoványi Gyula képviseli.
492	május 1.	†Néhai dr. Kolosvári I. Béla premontrai főgymnasiumi tanár gyászlapja. A kar részvétirata.
494	29161. máj. 1.	A nm VKOM az özv. dr. Szolcsányi Hugóné részére utalványozott 1000 korona temetkezési járulék elszámolását helyesnek találja.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
496	május 8.	†Zajka László I. éves joghallgató gyászlapja
497	35687. máj. 2.	A nm VKOM a Statistika és közigazgatási jog tanszékének betöltésére f. é. június hó 15-iki határidővel pályázatot hirdet.
499	463.	A muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa megküldi az 1904–1905. évi működéséről szóló jelentését.
500	866. A. máj. 10.	A biharm. m. kir. építészeti hivatal átküldi a javítási munkálatokra vonatkozó költségtervezeteket. Engedélyezés végett felterjesztetnek.
504	23915. máj. 2.	A nm VKOM dr. Ágoston Péter ny. r. tanár részére tervezett amerikai tanulmányútjához ajánló levelet küld, jun. 15-től szept. 30-ig szabadságidőt és 300 kor. utazási segélyt engedélyez.
505	29269. máj. 2.	Ugyanaz néhai dr. Szolcsányi Hugó ny. r. jogtanár illetményeit f. é. márczius hó végével állandóan beszünteti, egyuttal özvegyének szül. Blay Ilona úrnőnek f. é. ápril 1-től előteges havi részletekben felvehető évi 1840 korona nyugdíjt utalványoz.
506	37297. máj. 8.	Ugyanaz a keleti konzuli Akademia pályázati hirdetményét küldi.
510	190007. ápr. 9.	A nm m. kir. földművelésügyi minster leküldi a „Mezőgazdasági Munkabérek“ cz. kiadványát a könyvtár számára.
511	—	A város 1000 koronás alapítványának m. é. kamatai felhasználásáról szóló számadás a polgármesterhez átküldetik.
512	3214. eln. máj. 17.	A nm. m. kir. honvédelmi minster a „katonai szótár“ kiadmányát leküldi a könyvtár számára.
514	470. máj. 15.	A muzeumok és könyvtárak orsz.

Levél- szám	Idegen szám	T Á R G Y
520	május 25.	főfelügyelősége 1905. évi működéséről szóló jelentését küldi. Néhai Dr. Wolafka N. nagyvárad kanonok gyászlapja. A kar részvétét nyilvánítja a I. sz. káptalannak.
521	255. máj. 25.	A nagyváradai prémontrei főgymnasium igazgatója megköszöni a kar részvétirátát néhai Dr. Kolozsváry Béla halála alkalmából.
525	9182. máj. 30.	Az amerikai Smithsonian Institution a bécsi cs. kir. stat. Hivatal utján 2 füzetet küld (a siketnémák tanításáról) a könyvtár számára.
526	745. máj. 28.	Mgos Vinkler J. nagyrépost megköszöni a káptalan nevében a kar részvétét Dr. Wolafka N. halála alkalmából.
527	május 31.	Dr. Persz Adolf ny. r. tanár gyászlapja.
532	271. jun. 1.	A nagyváradai prémontrei főgymnasium részvétirata. (I. 40. I.)
533	3242. máj. 29.	A nm VKOM számvevősége a könyvtár 1905. évi bevételeiről és kiadásairól készített számadást a könyvtár gyarapodását feltüntető pótleltárral együtt helyesnek találja.
534	3814. máj. 29.	Ugyanaz az 1905. évi irodai utalányszámadást helyesnek találja.
536	318. jun. 2.	A helybeli m. kir. áll. főreáliskola részvétirata Dr. Persz A. halála alkalmából. (I. 41. I.)
537	1026. jun. 2.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem jogi karának részvétirata.
540	jun. 5.	Felterjesztés a megüresedett tanszék betöltése tárgyában.
541	jun. 5.	Dr. Nagy Ernő, kolozsvári jogtanár részvétirata.
542	—	Dr. Magyary Géza, budapesti jogtanár r. irata.
544	318. jun. 2.	Az egri érseki joglyceum részvétirata.

Levél. szám	Idegen szám	T Á R G Y
545	jun. 6.	Nagyszalonta város előljárósága megküldi „Nagyszalonta 1606—1906.“ című monografiáját a könyvtár számára.
548	—	Felterjesztés Dr. Baróthy Á. mtanár második félévi 200 K jutalomdíjának utalványozása iránt.
549	683. jun. 4.	A sárospataki ev. ref. jogakadémia részvétirata.
550	jun. 5.	Dr. Groschmid Benő budapesti egyetemi jogtanár m. k. udv. tanácsos, részvétirata.
553	5516. jun. 7.	A budapesti m. k. t. egyetem Tanácsának részvétirata.
554	273. jun. 3.	A pozsonyi kir. jogakadémia részvétirata.
555	40613. máj.28.	A nm. VKOM kivételesen utalványozza néhai Zajka László joghallgató 240. kör. Alapy-féle ösztöndíjának a II. félévre eső részét özv. édes anyja Z. Jánosné részére.
558	772. jun. 8.	A m. kir. József műegyetem Tanácsának részvétirata.
559	jun. 9.	A kecskeméti ev. ref. jogakadémia részvétirata.
560	1391. jun. 8.	Mgos Vinkler József püspöki helynök úr meghívja az akademiát az Úrnapi isteni tisztelethez és ünnepélyes körmenethez.
561	jun. 10.	Felterjesztés özv. Dr. Persz Adolfné nyugdíjának megállapítása és utalványozása iránt.
562	jun. 11.	Dr Somló Bódog kolozsvári egyetemi jogtanár részvétirata.
563	141. jun 6.	A pécsi püspöki joglyceum részvétirata.
565	5643. eln.	A m. kir. honvédelmi minister úr megküldi az „Elosztó a szolgálati könyvekről“ című kiadványát a könyvtár számára.
569	jun. 15.	Dr. Vutkovich Ödön megküldi a pozsonyi Toldy-kör 30 éves tör-

Lelt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
578	jun. 12.	ténetét cz. könyvét a könyvtár számára. A Strarsburgban megjelenő Minerva cz. Egyetemes Főtanodai Évkönyv az akadémia legújabb adatait kéri. Elküldettek.
583	218. máj. 31.	A Keleti Kereskedelmi Akadémia Szervezetét és Tantervét küldi.
585	1109. jun. 16.	A debreczeni ev. ref. jogakadémia részvétirata.
387	18620. jun. 13.	A nm. VKOM a nagyváradi kir. fő-ügyészség területéről származó nyomtatványok köleles példányait a nagyváradi és biharmegyei tört. és régészeti egyesületnek rendeli átadatni.
592	jun. 21.	A berlini kereskedelmi főiskola Szervezeti Szabályzatát és Tantervét küldi.
593	jun. 24.	A budapesti egyetem hittudományi karának véleményes jelentése a Lukács-féle Egyetemi tjavaslatra.
598	jun. 26.	Szántói Dr. Körössy József, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatójának gyászlapja. A kar részvétét nyilvánítja.
600	46704. jun. 18.	A nm. VKOM özv. Dr. Persz Adolfné részére 1000 korona temetkezési járulékot és 200 korona esedékes helyettesítési díjt utalványoz.
604	jun. 28.	A kolozsvári Ferencz József tud. egyetem Rectorának részvétirata.
605	jun. 28.	Felterjesztés az 1906—1907. tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságok megerősítése iránt.
606	jun. 30.	Felterjesztés az 1906—1907. I. félévi tanrend helybenhagyása iránt.
609	4515. eln. jun. 18.	A közp. orsz. Stat. Hivatal a királyi kormány 1904. évi működését fel-tüntető jelentést és a Stat. Évkönyvet küldi.

Levél szám	Idegen szám	T Á R G Y
610	—	Az 1905—1906. tanévről szóló Statisztikai főkimutatás a Stat. Hivatalnak átküldetik.
616	317. jul. 4.	A biharmegyei államépítészeti hivatal átküldi az utczaí vasrác helyreállításának felülvizsgálati jegyzőkönyvét. A költség utalványozása végett felterjesztetik.
617	498. jul. 6.	Rajecz fürdő kápolna építésre gyűjtő-ívet küld.
621	5595. eln. 6.	A m. kir. kereskedelemügyi minister működéséről szóló jelentését küldi.
622	jul. 5.	A Statistika és közigazgatási jog tanszékének elnyeréséért beérkezett 8 kérvény a tanári kar kijelölését tárgyzó javaslattal együtt felterjesztetik.
626	—	Az ösztöndijas joghallgatók II. félévi kimutatása felterjesztetik.
627	—	Jelentés a tanári karban beállott változásokról.
628	—	Záró jelentés az 1905—1906. tanévről.

Figyelmeztetés.

A beiktatások és beiratások az 1906 — 1907. tanévre folyó évi szeptember 1—12-ig az igazgatónál, 15-ig az egyes tanároknál eszközöltetnek, ezen napon túl a fölvétel csak külön engedély alapján történhetik.

A pót- és ismétlő alapvizsgálatok f. évi szept. 9-től 15-ig tartanak.

A „Veni Sancte“ szept. 15-én lesz, a nyilvános előadások szept. 17-én kezdetnek meg.

Kelt Nagyváradon, 1906 július 1-én.

Az igazgatóság.

T a r t a l o m.

	Lap.
I. Történelmi visszatekintés	3
II. A jogtanári kar személyzete	4
III. Vizsgálati bizottságok	6
IV. Az 1904—1905. tanév története	7
V. A tanárok irodalmi működése	47
VI. Ifjusági egyletek	48
VII. A tanárok és az általuk előadott tantárgyak átnézete	50
VIII. Akadémiai hallgatók	52
IX. A tandíj alól egészen és félig felmentettek kimutatása	58
X. Tananyag	59
XI. Ösztöndíjasok	61
XII. Vizsgálatok	62
XIII. A joghallgatók statisztikai átnézete	65
XIV. Akadémiai könyvtár	66
XV. Levéltári szemle	67
